



รายงานการศึกษาส่วนบุคคล  
(Individual Study)

เรื่อง กองทุนสวัสดิการชุมชนกับนัยที่มีต่อประชาคมอาเซียน  
ในอนาคต: กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชน  
ตำบลเขาคราม จังหวัดกระบี่

จัดทำโดย นายกิตติ ทวีทรัพย์  
รหัส ๕๐๔๔

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม  
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ ปี ๒๕๕๖  
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ  
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ



รายงานการศึกษาส่วนบุคคล  
(Individual Study)

เรื่อง กองทุนสวัสดิการชุมชนกับนัยที่มีต่อประชาคมอาเซียนในอนาคต :  
กรณีศึกษา กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม จังหวัดกระบี่

จัดทำโดย นายกิตติ ทวีทรัพย์  
รหัส ๕๐๔๔

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ ปี ๒๕๕๖  
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ  
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา



เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม  
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ .....

(ดร.เดชา ตั้งศรีฟ้า)  
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ .....

(เอกอัครราชทูต อุ่ม เมาลานนท์)  
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ขจิต จิตตเสวี)  
อาจารย์ที่ปรึกษา

## บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชนกับนัยที่มีต่อประชาคมอาเซียน ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม จังหวัดกระบี่ เป็นการศึกษาที่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก (Narrative Data) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและกลไกการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม รวมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบและกลไกการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม ในการดูแลประชาชนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนจากกลุ่มประเทศอาเซียนที่เข้ามาทำงานรับจ้างในพื้นที่ตำบลเขาคราม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน เกิดแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของกองทุนฯ ให้มีความเข้มแข็งและเจริญก้าวหน้า สามารถดูแลประชาชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายยิ่งขึ้น โดยเฉพาะแรงงานต่างชาติจากกลุ่มประเทศอาเซียน ถือเป็น การป้องกันและลดปัญหาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นในชุมชน อันเป็นผลพวงจากสถานการณ์ดังกล่าว โดยผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลสมาชิกรองทุน ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ นายจ้างแรงงานต่างด้าว แรงงานต่างด้าว ประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ เป็นต้น ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน ๒๕ คน ทางผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาสังเคราะห์ อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำมาสรุปผลเพื่อการพัฒนา

จากการศึกษาพบว่า การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงในชีวิตของผู้คนในชุมชนตำบลเขาคราม จังหวัดกระบี่ ได้มุ่งเน้นการจัดการตนเอง การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันฉันท์ญาติมิตร การให้ความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน การดูแลเอาใจใส่ในปัญหาความเดือดร้อนของเพื่อนร่วมชุมชน จึงเกิดการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาครามขึ้น ซึ่งในการจัดสวัสดิการช่วยเหลือซึ่งกันและกันนั้น ไม่ใช่แค่เพียงการช่วยเหลือเฉพาะทางการเงินเท่านั้น แต่ครอบคลุมไปถึงการให้กำลังใจ ให้ความรู้ที่ดียิ่งขึ้น ให้ความรู้ และให้แนวทางในการดำเนินชีวิต รวมถึงขยายการให้สวัสดิการครอบคลุมไปถึงผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนฯ และแรงงานต่างชาติจากกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียนด้วย ถือเป็นนวัตกรรมการดำเนินงานในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘

ผลจากการศึกษาพบว่า ประเด็นที่ควรที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคตเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาครามสู่การพัฒนาให้เป็นกองทุนฯ ที่เป็นที่ยังพาดของ คนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงสามารถให้การดูแลช่วยเหลือแก่เพื่อนมนุษย์จากประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนที่เข้ามาทำงานอยู่ในพื้นที่ตำบล และประสบปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างเป็นรูปธรรม ควรมีการดำเนินงานต่าง ๆ ดังนี้

๑) การจัดทำฐานข้อมูลผู้ด้อยโอกาส และผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนทางสังคม ทั้งที่เป็นประชาชนในพื้นที่และแรงงานต่างชาติ ให้เป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ถูกต้อง เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวางแผนและพิจารณาแนวทางการช่วยเหลือต่อไป

๒) การจัดทำแผนการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนขบวนการงานสวัสดิการ

ชุมชน สู่เป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้สามารถจัดบริการให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึงยิ่งขึ้น

๓) การบูรณาการทุนทางสังคมต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อสมทบเข้าสู่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล เป็นการเพิ่มวงเงินกองทุนเพื่อจะได้ดูแลสมาชิกและกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลายและครอบคลุมยิ่งขึ้น

๔) ขยายแกนนำ ขยายสมาชิก ขยายเงินทุน ขยายประเภทสวัสดิการ ให้มีจำนวนที่เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นพลังในการดำเนินงานอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

๕) สร้างความเข้าใจกับชุมชน ชี้ให้เห็นความสำคัญของการออมเงิน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งที่เป็นสมาชิกในพื้นที่ชุมชนเองและเพื่อนมนุษย์จากประเทศในประชาคมอาเซียน

๖) ปรับปรุงกฎระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อกำหนดของกองทุนฯ ให้เอื้ออำนวยต่อการจัดสวัสดิการ เพื่อให้ครอบคลุมไปถึงการดูแลช่วยเหลือแก่แรงงานต่างชาติจากประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างสังคมที่ดีงามและอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างแท้จริง

๗) ผลักดันให้รัฐบาลออกพระราชบัญญัติสวัสดิการชุมชนเป็นการเฉพาะ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนให้มีความชัดเจน โดยมีกฎหมายรองรับ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลเรื่องการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมสวัสดิการถ้วนหน้า ภายในปี ๒๕๖๐ และรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘

## กิตติกรรมประกาศ

เหนือสิ่งอื่นใดที่ทำให้รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study) ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและด้วยความสมบูรณ์ ก็ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง ๓ ท่าน ประกอบด้วย เอกอัครราชทูต อู๋ม เมาลานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ขจิต จิตตเสวี และ ดร.เดชา ตั้งศรีฟ้า ซึ่งได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะ รวมถึงให้ความช่วยเหลือในการเขียนรายงานการศึกษาแต่ละบท ซึ่งผู้ศึกษามีความซาบซึ้งและรู้สึกประทับใจในความกรุณาของอาจารย์ทั้ง ๓ ท่าน เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง ๓ ท่าน รวมถึงคณะเจ้าหน้าที่จากสถาบันการต่างประเทศ เทเวศร์วิโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ และเพื่อน ๆ ร่วมรุ่นนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ (นบท.๕) ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน และที่สำคัญที่สุด ขอขอบคุณ คณะกรรมการบริหารและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคคราม อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ รวมถึงผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกระบี่ ประชาชนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ตำบลเขาคคราม นายจ้างแรงงานต่างด้าว และแรงงานต่างด้าวจากกลุ่มประเทศอาเซียนทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลที่จำเป็นในการศึกษา ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสำเร็จลุล่วง ขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้อีกครั้งหนึ่ง

กิตติ ทวีทรัพย์

สิงหาคม ๒๕๕๖

## สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๓
๑.๓ ประโยชน์ของการศึกษา	๓
๑.๔ ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	๓
๑.๕ นิยามศัพท์	๔
บทที่ ๒ แนวคิด / ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน	๖
๒.๒ ลักษณะรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน	๗
๒.๓ หลักการสำคัญของการจัดสวัสดิการชุมชน	๘
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชน	๙
๒.๕ กรอบแนวคิด	๑๐
บทที่ ๓ ผลการศึกษา	๑๑
บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๑๕
๔.๑ สรุปผลการศึกษาเพื่อการพัฒนา	๑๕
๔.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๖
๔.๓ ทิศทางในอนาคต	๑๗
บรรณานุกรม	๑๙
ภาคผนวก กำเนิดกองทุนสวัสดิการชุมชน	๒๐
ประวัติผู้เขียน	๓๔

## บทที่ ๑ บทนำ

### ๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทิศทางการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึง ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมสวัสดิการ โดยมีสวัสดิการที่หลากหลาย ครอบคลุม และตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสม ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำ มีความเท่าเทียม และมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งในปัจจุบัน ชุมชนได้มีการรวมตัวกันเพื่อนำระบบภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นมาฟื้นฟูและปรับใช้เพื่อช่วยเหลือตนเองและเกื้อกูลกัน ในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชน โดยอาศัยทุนที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง ทั้งทุนมนุษย์ ทุนสถาบัน ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ทุนทรัพยากรธรรมชาติ และทุนทางการเงิน ซึ่งจะมีรูปแบบและกระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนที่หลากหลายในแต่ละชุมชน เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงของชาวบ้านอย่างยั่งยืน โดยอาศัยการช่วยเหลือตอบแทนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน นับตั้งแต่เกิดจนตาย ก่อให้เกิดรายได้และลดค่าใช้จ่าย เกิดความสมานฉันท์ของสมาชิกในชุมชน เกิดการพึ่งพาตนเองของชุมชน เกิดพื้นที่ที่ครูหรือพื้นที่การเรียนรู้ด้านการจัดสวัสดิการของภาคประชาชนมากมายหลายแห่ง และได้มีการขยายผลการดำเนินการดังกล่าวไปทั่วทั้งประเทศ

**สวัสดิการชุมชน** เป็นการริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชนท้องถิ่น ที่ร่วมกันสร้างระบบหลักประกันความมั่นคงของชีวิต เพื่อคุณภาพชีวิตและความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชนท้องถิ่น และสังคม เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงของชุมชนฐานราก ฟื้นฟูทุนทางสังคม สร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการดูแล ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ทุกพื้นที่สามารถจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานด้านสวัสดิการชุมชนอย่างทั่วถึง ภายใต้หลักการที่สำคัญคือ ให้เครือข่ายสวัสดิการชุมชนทุกระดับในพื้นที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงาน โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชน เกิดการพึ่งพาตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ภายใต้หัวใจสำคัญคือ **“ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี”**

**กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม** อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ เป็นหนึ่งในจำนวนกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ได้ดำเนินการจัดตั้งและประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยได้เริ่มก่อตั้งและดำเนินกิจกรรมมาตั้งแต่ ปี ๒๕๔๔ ได้ดำเนินกิจกรรมจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของกองทุนฯ ในตำบลอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น ๑,๘๘๕ คน ได้รับการยกย่องให้เป็นพื้นที่ครู หรือเป็นพื้นที่เรียนรู้ด้านการจัดสวัสดิการชุมชนของจังหวัดกระบี่ ซึ่งมีภาคีเครือข่ายการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม ทั้งในพื้นที่จังหวัดกระบี่และจังหวัดใกล้เคียงมาศึกษาเรียนรู้การดำเนินงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งในอดีตประชาชนในตำบลเขาครามเคยมีหนี้สินรวมกันกว่า ๑๒๐ ล้านบาท ทั้งที่เป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และหนี้นอก



ระบบ แต่ในปัจจุบัน ปัญหาได้คลี่คลายลง ด้วยความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในตำบล สำหรับ จุดเริ่มต้นของการดำเนินงาน เริ่มจากได้มีการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ระดับหมู่บ้าน เพื่อปลูกฝังนิสัยการออมให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน และเป็นภาระระดมทุนสร้างเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมสวัสดิการของชุมชนในอนาคต และในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ชุมชนเขาคคราม ได้ต่อยอดการดำเนินงานจากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ระดับหมู่บ้าน จัดตั้งเป็น **ธนาคารชุมชนเขาคคราม** ซึ่งเป็นธนาคารชุมชนแห่งแรกในประเทศไทย โดยการรวมเอากลุ่มสัจจะออมทรัพย์ระดับหมู่บ้าน รวมเป็นระดับตำบล ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า ๕,๐๐๐ คน มีเงินทุนหมุนเวียนกว่า ๒๐ ล้านบาท ถือเป็นแหล่งทุนที่สำคัญ ที่สมาชิกกู้ยืมนำไปลงทุนในวิสาหกิจชุมชน กับอีกส่วนหนึ่งนำไปจัดเป็นสวัสดิการให้แก่ประชาชน และจากการที่ผู้นำกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ได้ทำความตกลงกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) ภายในปี ๒๕๕๘ โดยให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนต้องดำเนินงานร่วมกัน ภายใต้แผนงานที่กำหนด (Blueprint) ทั้งในด้านการเมืองและความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมวัฒนธรรม ที่เป็นรูปธรรม ก้าวหน้า และบังเกิดประโยชน์ต่ออาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศมากที่สุด ซึ่งจะทำให้ประชาชนในภูมิภาคอาเซียนเป็นเสมือนคนในครอบครัวเดียวกัน ได้รับการดูแลเรื่องสวัสดิการขั้นพื้นฐาน โดยผ่านกลไกของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนอาเซียน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights :AICHR) คณะกรรมการอาเซียนด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิสตรีและสิทธิเด็ก (ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Right of Women and Children : ACWC) และปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration : AHRD) รวมถึงความร่วมมือภายใต้เสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) ที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงมิติประชาชน ในการสร้างประชาคมอาเซียน ให้เป็นสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประเทศต่างๆ สามารถแก้ไขปัญหาทางสังคมร่วมกัน ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกประเทศให้ดีขึ้น ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ปราศจากความยากจน มีสิ่งแวดล้อมที่ดี อยู่ในสังคมที่ปลอดภัย มีสิทธิและโอกาสอย่างเท่าเทียม กลุ่มผู้ด้อยโอกาสมีสวัสดิการสังคมที่ดี แรงงานโยกย้ายถิ่นฐานได้รับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมาย เป็นต้น

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ากองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นเครื่องมือสำคัญที่นำมาใช้เพื่อพัฒนาคน และชุมชนจากฐานรากให้เติบโตเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ เนื่องจากอุดมการณ์และหลักการของการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน มีลักษณะการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญคือการช่วยเหลือตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะทำให้สภาวะความอ่อนแอในทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนลดน้อยลง และค่อยๆ หายไปในที่สุด รวมถึงสามารถป้องกันปัญหาสังคม อันเกิดจากแรงงานต่างด้าวจากประเทศในประชาคมอาเซียน ที่เข้ามาทำงานรับจ้างในประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลเขาคคราม อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ ซึ่งมีแรงงานชาวพม่าเข้ามารับจ้างทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์ม น้ำมัน รวมถึงทำงานในโรงงานเป็นจำนวนมาก (ตัวเลข ณ ปี ๒๕๕๕ ประมาณ ๑๕๐ - ๒๐๐ คน) และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ หลังจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคคราม ว่ามีรูปแบบการจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมอย่างไร มีพัฒนาการหรือกลไกสำคัญอะไรที่ทำให้ประสบ

ความสำเร็จ รวมถึงมีความสามารถในการดูแลประชาชนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนจากกลุ่มประเทศอาเซียนที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ได้อย่างไรบ้าง เพื่อป้องกันและลดปัญหาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

## ๑.๒ วัตถุประสงค์การศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อศึกษารูปแบบและกลไกการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบและกลไกการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม ในการดูแลประชาชนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนจากกลุ่มประเทศอาเซียนที่เข้ามาทำงานในพื้นที่

## ๑.๓ ประโยชน์ของการศึกษา

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ จะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนเกิดแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งจะทำให้สมาชิกกองทุนฯ มีคุณภาพชีวิต และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต รวมถึงสามารถใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนารูปแบบและกลไกการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป โดยเฉพาะการดูแลประชาชนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนจากกลุ่มประเทศอาเซียนที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ เพื่อป้องกันและลดปัญหาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

## ๑.๔ ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาโดยการทบทวนเอกสารวิชาการ เอกสารเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคม การจัดสวัสดิการชุมชน ข้อมูลพื้นฐานของตำบล ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เป็นต้น รวมถึงการศึกษาในพื้นที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายคือคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ สมาชิกกองทุนฯ ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนฯ ประชาชนจากภายนอกพื้นที่ตำบลเขาคราม รวมถึงนายจ้างและลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ที่ประกอบอาชีพรับจ้างอยู่ในพื้นที่

สำหรับวิธีดำเนินการศึกษา จะใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก ใช้เครื่องมือคือการสัมภาษณ์ พูดคุย โดยมีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ จำนวน ๘ คน สมาชิกกองทุนฯ จำนวน ๕ คน ผู้นำชุมชน/ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๒ คน ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ จำนวน ๒ คน ประชาชนจากนอกพื้นที่ตำบล จำนวน ๒ คน นายจ้างแรงงานต่างด้าว จำนวน ๒ คน แรงงานต่างด้าว จำนวน ๓ คน และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกระบี่ จำนวน ๑ คน รวมจำนวนทั้งสิ้น ๒๕ คน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสารจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุนฯ และนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุป ในส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ก็จะมีการคัดเลือกตัวแทนของ

กลุ่มเป้าหมายต่างๆ และเดินทางไปพบเพื่อสัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ จากนั้นก็นำมาวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุป

### ๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะ

**สวัสดิการสังคม** หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไข ปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของ ประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตาม มาตรฐาน ทั้งด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และการบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ ประชาชนต้องได้รับ และการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ (ตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.๒๕๔๖)

**สวัสดิการชุมชน** หมายถึงการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นใจแก่คนในชุมชน ซึ่ง หมายความว่ารวมถึงทุกสิ่ง ทุกอย่างที่ทำให้คนในชุมชนดีขึ้น อาจอยู่ในรูปสิ่งของ เงินทอง น้ำใจ การ ช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) ซึ่งผลของการจัดสวัสดิการชุมชนที่สำคัญ เช่น ก่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เกิดความสัมพันธ์ เกิดมิตรไมตรีที่ดีของคนในชุมชน เกิด ความรู้สึกมั่นคง ภาคภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข สวัสดิการชุมชนไม่เน้นเรื่องตัวเงินแบบ สงเคราะห์ แต่มุ่งสร้างความมั่นใจ การอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข จึงเป็นเรื่องที่ชาวชุมชนจะเป็น ผู้ร่วมกันสร้างให้เป็นของชุมชนและเพื่อชุมชนเอง ชุมชนจึงควรเป็นผู้จัดการเอง โดยรัฐหรือองค์กร ภายนอกหนุนเสริมแบบเคียงบ่าเคียงไหล่ ไม่ใช่สัมพันธ์กันแบบผู้ให้กับผู้รับ ทั้งนี้การจัดสวัสดิการของ ชุมชนสามารถสอดแทรกไว้ได้ในทุกกิจกรรม ริเริ่มแล้วต่อยอดกันเรื่อยไป ภายใต้ความพร้อมและ ความเห็นชอบร่วมกันของชาวชุมชนเอง ผู้ที่ได้ประโยชน์จากสวัสดิการชุมชน ได้แก่ทุกคนในชุมชน รวมทั้งคนในสังคม โดยผู้ด้อยโอกาสจะได้รับการช่วยเหลือให้มีโอกาส มีส่วนร่วมและสามารถเป็นทั้ง ผู้ให้และผู้รับอย่างมีศักดิ์ศรี ผู้ที่อยู่ในภาวะปกติได้รับการป้องกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล มีส่วนร่วมคิดร่วม ทำ ส่วนผู้ที่มีความพร้อมทางการเงิน จะได้รับความรัก ความอบอุ่น จากการให้น้ำใจไมตรี และมีส่วน ร่วมเป็นผู้ให้การสนับสนุน

**กองทุนสวัสดิการชุมชน** หมายถึงองค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ใน การจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์) กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นเสมือนกองทุนรวมของชุมชนในการจัด สวัสดิการให้กับสมาชิก ส่วนจะมีสวัสดิการด้านใดก็จะเรียกชื่อเฉพาะลงไป เช่น สวัสดิการค่า รักษาพยาบาล สวัสดิการค่าทำศพ สวัสดิการการเกิด เป็นต้น เป็นการบริหารจัดการที่อยู่ภายใต้การ ดูแลและรับผิดชอบร่วมกันของคณะกรรมการบริหารกองทุน ผู้รับประโยชน์ส่วนใหญ่ของกองทุน สวัสดิการชุมชนก็คือสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะกำหนดเงื่อนไขของการรับ สวัสดิการไว้ สมาชิกที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามเงื่อนไขจะหมดสิทธิ์รับสวัสดิการจากกองทุนในปีนั้น และ ต้องปรับปรุงตัวเองให้เป็นไปตามเงื่อนไขเพื่อรับประโยชน์จากกองทุนในปีต่อไป ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว กองทุนสวัสดิการชุมชนจะจ่ายสวัสดิการให้สมาชิกเป็นรายบุคคลตามอัตราที่กำหนด แต่ในบางชุมชน

ก็พบว่ามี การจ่ายสวัสดิการเป็นรายครอบครัว นอกจากนี้ยังมีการแบ่งผู้รับประโยชน์ออกเป็นประเภทตามลักษณะของสวัสดิการที่จ่าย เช่น สวัสดิการข้าราชการ บางกองทุนได้แบ่งผู้รับประโยชน์ออกเป็นคนไข้นอกและคนไข้ใน ซึ่งจ่ายสวัสดิการให้ตามอัตราส่วนร้อยละภายใต้วงเงินที่กำหนดไว้

**สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน** หมายถึงประชาชนในชุมชนที่ได้ยื่นใบสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการกองทุนฯ แล้ว

**ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนทางสังคม** หมายถึง ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ภัยธรรมชาติ และภัยสงคราม รวมถึงผู้ที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ เข้าถึงทรัพยากรหรือบริการทางสังคม ตลอดจนผู้ที่ประสบปัญหาในรูปแบบต่างๆ ทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้เท่าเทียมกับผู้อื่น ขาดสิทธิประโยชน์และโอกาสที่จะยกระดับสถานภาพทางสังคมของตนเองให้สูงขึ้น จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ

**อาเซียน** หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) ก่อตั้งขึ้นที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ การเกษตร อุตสาหกรรม การคมนาคม รวมถึงยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ของประชาชน มีสมาชิกทั้งหมด ๑๐ ประเทศได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา มีประชากรในภูมิภาครวมกันประมาณ ๖๐๐ ล้านคน

**ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)** คือการรวมตัวของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศให้ใกล้ชิดและเป็นหนึ่งเดียวกันมากขึ้น เพื่อให้มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือกับสิ่งที่ท้าทายได้ทุกด้าน ตลอดจนเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองและขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนทุกด้านในเวทีระหว่างประเทศ การเป็นประชาคมอาเซียนจะช่วยทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นเหมือนคนในครอบครัวเดียวกันที่มีความแข็งแกร่ง ปลอดภัย มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีเป้าหมายความร่วมมือใน ๓ ด้านสำคัญคือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC)

## บทที่ ๒ แนวคิด / ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

### ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน

**สวัสดิการชุมชน** คือ การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นใจแก่คนในชุมชน ซึ่งหมายความรวมถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้คนในชุมชนดีขึ้น อาจอยู่ในรูปสิ่งของ เงินทอง น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ผลของการจัดสวัสดิการชุมชนที่สำคัญ เช่น ก่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เกิดความสัมพันธ์/มิตรไมตรีที่ดีของคนในชุมชน รู้สึกมั่นคงภาคภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และมีความสุข สวัสดิการชุมชนไม่เน้นเรื่องตัวเงินแบบสงเคราะห์ แต่มุ่งสร้างความมั่นใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข จึงเป็นเรื่องที่ชาวชุมชนจะเป็นผู้ร่วมกันสร้างให้เป็นของชุมชนและเพื่อชาวชุมชนเอง ชุมชนจึงควรเป็นผู้จัดการเอง โดยรัฐหรือองค์กรภายนอก หนุนเสริมแบบเคียงบ่าเคียงไหล่ ไม่ใช่สัมพันธ์กันแบบผู้ให้กับผู้รับ ทั้งนี้การจัดสวัสดิการของชุมชนสามารถสอดแทรกไว้ได้ในทุกกิจกรรม ริเริ่มแล้วต่อยอดกันเรื่อยไป ภายใต้ความพร้อมและความเห็นชอบร่วมกันของชาวชุมชนเอง ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากสวัสดิการชุมชน ได้แก่คนทุกคนในชุมชน รวมทั้งคนในสังคม โดยผู้ด้อยโอกาสจะได้รับการช่วยเหลือให้มีโอกาสมีส่วนร่วมและสามารถเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับอย่างมีศักดิ์ศรี ผู้ที่อยู่ในภาวะปกติได้รับการป้องกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล มีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ส่วนผู้ที่มีความพร้อมทางการเงิน จะได้รับความรัก ความอบอุ่น น้ำใจไมตรี และมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ทุนสนับสนุน

แนวทางส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนควรตระหนักว่า สวัสดิการชุมชนไม่สามารถเกิดได้โดยการลอกเลียนแบบ แต่เป็นสิ่งที่ต้องก่อเกิดจากเนื้อในของชุมชนตามความสอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิต การให้คุณค่าภูมิปัญญา และความเห็นของคนในท้องถิ่น ดังนั้น การส่งเสริมสนับสนุนจึงควรให้ความคิด โดยสนับสนุนงบประมาณตามความจำเป็น ส่งเสริมพัฒนาด้านการจัดการ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการบริหารจัดการ ที่ทำให้เพิ่มมูลค่า และการทำให้คนใช้เงินเป็นแทนการใช้เงินให้หมด รู้วิธีการหมุนเงินให้เพิ่มมูลค่าในท้องถิ่น สามารถต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่ได้ สามารถเชื่อมโยงทุกเรื่องสู่ชุมชนได้ ขยายไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยได้ ส่งเสริมชุมชนให้สร้างสถาบันการเงิน สร้างงานให้ชาวบ้าน และสร้างตลาดชุมชน สนับสนุนการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนในพื้นที่นำร่อง โดยเฉพาะในจังหวัดที่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว แล้ววิจัยสร้างองค์ความรู้ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในแนวคิดเพื่อต่อยอด ขยายผลหนุนเสริมผ่านกลไกการพัฒนาต่าง ๆ ที่มีอยู่ โดยสอดแทรกแนวคิดและกิจกรรมจากสิ่งที่มีอยู่เดิม เช่น ผ่านกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน โดยส่งเสริมให้การออมเป็นสื่อ มีการกันเงินบางส่วนเป็นกองทุนสวัสดิการ นำดอกเบียที่ได้ไปขยายผลต่อหรือผ่านกลุ่มอาชีพโดยกันรายได้ส่วนหนึ่งไว้เป็นกองทุนหรือโดยการสร้างเงื่อนไขให้ใช้เงินกองทุนหมู่บ้านเป็นโอกาส โดยเสริมแรงจูงใจหากมีการบริหารจัดการที่ดี สามารถทำให้มีเงินกองทุนเพิ่มขึ้นทางราชการควรจะให้การสมทบอีกหนึ่งเท่าอย่างต่อเนื่อง

## ๒.๒ ลักษณะรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน

๒.๒.๑ การจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงินชุมชน กลุ่มออมทรัพย์หรือองค์กรการเงินชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชน การที่ชุมชนมีกองทุนหรือมีเงินออมของตัวเอง ทำให้ชุมชนสามารถริเริ่มคิดรูปแบบการจัดสวัสดิการของตนเองได้อย่างหลากหลายและสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชนนั้น ปัจจุบันองค์กรการเงินชุมชนประเภทต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจกับการจัดสวัสดิการชุมชนมากขึ้น องค์กรการเงินบางประเภทจัดตั้งขึ้นมาโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสวัสดิการโดยเฉพาะ หรืออาจกล่าวได้ว่า “เงินเป็นเครื่องมือ เป้าหมายคือสวัสดิการชุมชน” จุดแข็งของการจัดสวัสดิการโดยฐานกลุ่มออมทรัพย์ คือการมีฐานเงินของตนเอง ทำให้คิดระบบสวัสดิการได้ตามปัญหา ความต้องการ และวงเงินที่มีอยู่ โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแหล่งทุนภายนอก แต่ถ้าหากรัฐเข้ามาสมทบก็จะช่วยให้ทำงานได้กว้างขึ้น/เร็วขึ้น คนในชุมชนรู้จักกัน รู้ข้อเท็จจริง ทำให้ไม่ต้องรอกเอกสารมาก หรือส่งต่อหลายขั้นตอน ระเบียบกติกาการจ่ายสวัสดิการคล่องตัว การใช้สวัสดิการเป็นแรงจูงใจในการออม

๒.๒.๒ การจัดสวัสดิการชุมชนโดยฐานการผลิตหรือธุรกิจชุมชน เป็นสวัสดิการที่ได้จากการทำให้เกิดการลดรายจ่ายภายในครอบครัว ทำเองใช้เอง การเพิ่มมูลค่าของผลผลิตโดยใช้ทุน/แรงงานในชุมชน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ชุมชน โดยไม่ต้องแยกย้ายไปทำงานที่อื่น การใช้วัสดุทรัพยากรในท้องถิ่น ทำให้เกิดการดูแลรักษา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นฐานทุน ที่สำคัญของชุมชน

๒.๒.๓ การจัดสวัสดิการโดยฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลายชุมชนได้หันมาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ความอุดมสมบูรณ์กลับคืนมา ทำให้ชุมชนมีแหล่งอาหารที่มั่นคงสามารถลดรายจ่ายและสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นได้ รวมทั้งเป็นกองทุนที่จะกลับคืนมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนต่อไป ฐานทรัพยากรธรรมชาติเป็นทั้งที่อยู่อาศัย เป็นอาหาร สมุนไพรรักษาโรค ฐานการผลิต การทำเกษตร ทรัพยากรมีความเป็นทุนของชีวิต ในแง่การสร้างหลักประกันให้เกิดความมั่นคงของชีวิตมนุษย์

๒.๒.๔ การจัดสวัสดิการจากฐานความเชื่อ/อุดมการณ์และศาสนา ในอดีตความเชื่อของกลุ่มคนในท้องถิ่นต่างๆ คำสอนและสถาบันทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการสังคม แต่ในปัจจุบันความสำคัญของศาสนามีบทบาทน้อยลง แต่ก็มีอีกหลายกลุ่มคน หลายชุมชนที่ได้ฟื้นฟูความคิด ความเชื่อในอดีตมาปรับใช้ ประยุกต์แนวคำสอน แนวปฏิบัติตามหลักศาสนามาใช้เป็นรากฐานการจัดสวัสดิการ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน องค์กรชุมชนหลายแห่งได้นำคำสอนและแนวปฏิบัติตามหลักศาสนาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดสวัสดิการมากขึ้น

๒.๒.๕ การจัดสวัสดิการโดยฐานชุมชนเมือง แม้ว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองส่วนใหญ่ซึ่งมีอาชีพในระบบที่สามารถได้รับสวัสดิการจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากรัฐและเอกชน เช่น ระบบประกันสังคมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การประกันกับภาคเอกชน สวัสดิการจากบริษัท/หน่วยงาน แต่ก็มีชุมชนเมืองอีกส่วนหนึ่งที่เป็นชุมชนของผู้มีรายได้น้อย หรือชุมชนแออัด ที่มีความสัมพันธ์ของคนในชุมชนค่อนข้างจะใกล้ชิด/จำเป็นต้องพึ่งพากันมากกว่าคนในเมืองที่อาศัยอยู่แบบอื่น ลักษณะอาชีพของคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ ไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับสวัสดิการเหมือนคนทั่วไป

สวัสดิการที่สำคัญของชาวชุมชนแออัด คือ เรื่อง “บ้าน” ซึ่งเป็นทั้งที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ปัจจุบันชุมชนแออัดจำนวนมากได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย ทำอย่างไรที่คนในชุมชนแออัดจะสามารถอยู่ร่วมกับเมืองได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีคุณค่า เป็นที่ยอมรับ เท่าเทียมกับกลุ่มคนอื่น ๆ ในเมือง

๒.๒.๖ การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยผู้สูงอายุ ซึ่งในภาครัฐ มีบริการหลักๆ ที่สำคัญได้แก่ การสงเคราะห์ครอบครัว การส่งเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์ การให้เบี้ยยังชีพ การรักษาพยาบาล เป็นต้น ในส่วนของกองทุนเพื่อสังคมได้สนับสนุนการจัดสวัสดิการในรูปแบบการจัดตั้งเป็นกองทุนหมุนเวียน กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ แพลงสิทธิประโยชน์เป็นทุน ลงทุนทำธุรกิจชุมชน ในปัจจุบันมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุเป็นเครือข่ายฯ หรือองค์กรเพื่อจัดสวัสดิการให้กว้างขวาง ครอบคลุมยิ่งขึ้น

๒.๒.๗ การจัดสวัสดิการผู้ยากลำบากโดยเครือข่ายองค์กรชุมชน มีรูปแบบการดำเนินงานได้แก่

๑) จัดในลักษณะกองทุนสงเคราะห์ ส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายองค์กรชุมชนที่ทำงานในเชิงสงเคราะห์อยู่แล้ว เช่น เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี เครือข่ายสตรี เครือข่ายผู้พิการ เป็นต้น

๒) จัดในลักษณะกองทุนสงเคราะห์ร่วมกับกองทุนหมุนเวียน ลักษณะกองทุนสงเคราะห์ใช้จ่ายเป็นเงินสงเคราะห์รายเดือน ซึ่งเงินจะหมดไปถ้าไม่มีการเพิ่มเติมเหมือนกับประเภทกองทุนหมุนเวียน ส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนทุนอาชีพ ซึ่งคืนเงินต้นไว้ที่กองทุนเดิม ส่วนดอกเบี้ยเพิ่มในกองทุนสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือผู้ยากลำบากรายอื่นต่อไป

๓) การสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นการสมทบอัตรา ๑ : ๑ ตามวงเงินกองทุนสวัสดิการกลุ่มออมทรัพย์ที่มีอยู่เดิม โดยมีเงื่อนไขว่าใช้เฉพาะดอกผลที่เกิดขึ้น และเครือข่ายต้องรับผิดชอบสวัสดิการของผู้ด้อยโอกาสที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์

### ๒.๓ หลักการสำคัญของการจัดสวัสดิการชุมชน

๒.๓.๑ ทำจากสิ่งที่เป็นจริง ไม่ใช่ลอกเขามาทั้งหมด สวัสดิการชุมชนต้องสอดคล้องกับวิถีของแต่ละพื้นที่

๒.๓.๒ เริ่มจากเล็กไปใหญ่ ทำแบบค่อยเป็นค่อยไป

๒.๓.๓ เงินเป็นเพียงเครื่องมือไม่ใช่เป้าหมาย ใช้เงินสร้างเงื่อนไข ทำให้คนอยากทำงานอยากทำดี

๒.๓.๔ ระบบสวัสดิการที่ดีต้องช่วยเหลือแบบไม่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกในชุมชน ควรให้ทุกคนได้ อย่างมุ่งมั่นแต่คนจนและคนด้อยโอกาส

๒.๓.๕ เป็นองค์กรรวมที่ทุกอย่างเชื่อมโยงเข้าหากัน กิจกรรมทุกอย่างสามารถก่อให้เกิดสวัสดิการได้ทุกอย่าง ต้องมีการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ เข้าหากัน เชื่อมโยงคนให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน ดูแล ซึ่งกันและกัน รวมทั้งต้องมีการเชื่อมโยงคนกับธรรมชาติ คนสามารถเรียนรู้อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้

๒.๓.๖ ต้องเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ คนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับเสมอ จึงเป็นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันและมีศักดิ์ศรี

๒.๓.๗ ต้องทำด้วยความรักและความอดทน ต้องมีความศรัทธาเชื่อมั่นว่าชาวบ้านสามารถสร้างสวัสดิการของตนเองได้ รักที่จะทำงานเพื่อชุมชน เพื่อส่วนรวม อดทนต่อความคิด ความเห็นที่ไม่ตรงกัน

## ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชน

**กองทุนสวัสดิการชุมชน** เป็นองค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน เป็นกองทุนรวมของชุมชนในการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก มีการบริหารจัดการภายใต้การดูแลและรับผิดชอบร่วมกันของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ โดยมีสมาชิกกองทุนฯ เป็นผู้รับผลประโยชน์

**การบริหารกองทุน** เป็นการบริหารจัดการที่อยู่ภายใต้การดูแลและรับผิดชอบร่วมกันของคณะกรรมการบริหารกองทุน ซึ่งมีที่มา ๒ ทาง คือ สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งเป็นคนกลุ่มเดียวกับสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ซึ่งเป็นองค์กรแม่ของกองทุน เป็นผู้เลือกคณะกรรมการบริหารกองทุน และอีกทางหนึ่ง คือองค์กรแม่เป็นผู้แต่งตั้งหรือมอบหมายให้คณะบุคคลรับผิดชอบในการบริหารจัดการกองทุนดังกล่าว

### รายได้และรายจ่ายของกองทุน

๑) รายได้ การเกิดขึ้นของกองทุนสวัสดิการชุมชน เริ่มต้นจากเงินทุนที่องค์กรจัดการทุนหรือองค์กรแม่ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้านและอื่น ๆ ได้จัดสรรกำไรส่วนหนึ่งขององค์กรนั้นมาจัดตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน หลังจากนั้นกองทุนสวัสดิการชุมชนจึงนำเงินทุนที่ได้รับไปจัดการให้เกิดรายได้และจ่ายสวัสดิการ ซึ่งพบว่ามี ๒ วิธีคือ วิธีแรก การนำเงินกองทุนสวัสดิการไปให้สมาชิกกู้ยืม เมื่อเกิดดอกเบี้ยหรือกำไร จะถูกนำมาเป็นรายได้ของกองทุนสวัสดิการ วิธีที่สอง โดยการนำเงินกองทุนสวัสดิการไปฝากไว้กับกลุ่มออมทรัพย์หรือองค์กรแม่ในชุมชน ดอกเบี้ยที่ได้จากการฝากนี้ถือเป็นรายได้ของกองทุนสวัสดิการชุมชน

๒) รายจ่าย จากการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนพบว่า กลุ่มองค์กรจะมีรายได้ของกองทุนสวัสดิการไม่มากนักในแต่ละปี จึงไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายสวัสดิการ ดังนั้น กองทุนสวัสดิการชุมชนแต่ละแห่ง จึงได้วางหลักเกณฑ์ในการจ่ายเงินสวัสดิการค่อนข้างรัดกุมเพื่อรักษากองทุนไว้ให้มั่นคงยั่งยืน ซึ่งพบว่ามีการจ่าย ๒ แบบคือ แบบแรก ใช้วิธีการกำหนดวงเงินสูงสุดที่กองทุนสวัสดิการจะจ่ายได้ในแต่ละปี เช่น ไม่เกินปีละ ๑,๕๐๐ บาท และบางกองทุนสวัสดิการชุมชนอาจกำหนดสัดส่วนการจ่ายไว้ภายใต้วงเงินสูงสุด เช่น จ่ายร้อยละ ๕๐ ของค่าใช้จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๑,๕๐๐ บาท เป็นต้น แบบแรกนี้พบในกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีขนาดเล็ก และกลุ่มออมทรัพย์หรือองค์กรแม่มีเงินทุนไม่มากนัก แบบที่สอง ใช้วิธีการกำหนดสัดส่วนของเงิน ที่จะจ่าย แต่ไม่กำหนดเพดานหรือวงเงินสูงสุด เช่น จ่ายร้อยละ ๘๐ ของเงินที่จ่ายจริง เป็นต้น ซึ่งพบในชุมชนที่มีกองทุนสวัสดิการชุมชนขนาดใหญ่ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปื่อย ซึ่งปัจจุบันสามารถจ่ายกองทุนสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลได้ถึง ๑๐๐%

**ผู้รับประโยชน์และการรับประโยชน์** ผู้รับประโยชน์ส่วนใหญ่ของกองทุนสวัสดิการชุมชนคือสมาชิกของกองทุนหรือสมาชิกขององค์กรแม่ แต่สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนอาจจะไม่ได้รับประโยชน์จากกองทุนนี้เสมอไป โดยส่วนใหญ่กลุ่มองค์กรชุมชนจะกำหนดเงื่อนไขของการรับ



สวัสดิการชุมชนไว้ เงื่อนไขที่พบคือ สมาชิกที่มีสิทธิรับประโยชน์จากกองทุนสวัสดิการชุมชนต้องสะสมเงินกับกลุ่มตามระยะเวลาที่กำหนด เช่น กลุ่มออมทรัพย์บ้านน้ำขาวกำหนดให้สมาชิกต้องสะสมเงินกับกลุ่มไม่น้อยกว่าปีละ ๙ เดือน กลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าปีละ ๑๐ เดือน หรือกลุ่มออมทรัพย์นาหว้า กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าปีละ ๑๑ เดือน เป็นต้น สมาชิก ที่มีคุณสมบัติไม่ครบตามเงื่อนไข จะหมดสิทธิรับสวัสดิการจากกองทุนในปีนั้นและต้องปรับปรุงตัวเองให้เป็นตามเงื่อนไขเพื่อรับประโยชน์จากกองทุนสวัสดิการชุมชนในปีต่อไป

โดยทั่วไปแล้ว กองทุนสวัสดิการชุมชนจะจ่ายสวัสดิการให้สมาชิกเป็นรายบุคคลตามอัตราที่กำหนด แต่ในบางชุมชนมีการจ่ายสวัสดิการเป็นรายครอบครัว นอกจากนี้ยังมีการแบ่งผู้รับประโยชน์ออกเป็นประเภทตามลักษณะของสวัสดิการที่จ่าย เช่น สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล บางกองทุนได้แบ่งผู้รับประโยชน์ออกเป็นคนไข้นอกและคนไข้ใน ซึ่งจ่ายสวัสดิการให้ตามอัตราส่วนร้อยละภายใต้วงเงินที่กำหนดไว้ เป็นต้น

โดยสรุป กองทุนสวัสดิการชุมชนมีความสัมพันธ์กับแนวคิดการจัดสวัสดิการชุมชน โดยเป็นศูนย์รวบรวมเงินทุนจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกในชุมชน บนพื้นฐานของการเห็นคุณค่าความสัมพันธ์ของคนและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ภายใต้การบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อการมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม ด้วยความเชื่อมั่นในกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่าย กลไกขององค์กรชุมชน ในการสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิต คุณภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการของชีวิตและชุมชนอย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งปรากฏรายละเอียดในภาคผนวก

## ๒.๕ กรอบแนวคิด



## บทที่ ๓ ผลการศึกษา

จากบริบทของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคคราม ซึ่งใช้ชื่อว่า “เครือข่ายกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนตำบลเขาคคราม” โดยมีเครือข่ายเป็นกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ระดับหมู่บ้าน ทั้ง ๖ หมู่บ้าน ซึ่งมีการรวมเงินสัจจะสะสมรายเดือน เงินสะสมพิเศษที่เป็นเงินฝากของสมาชิกและเงินสมทบ รวมถึงเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภายในระยะเวลา ๑ – ๕ ปี นับตั้งแต่วันเริ่มตั้งกองทุนฯ (วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคครามมีเงินทุนหมุนเวียนภายในตำบลอย่างน้อย ๕ – ๑๐ ล้านบาท ซึ่งสามารถจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกกองทุนฯ ได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งสามารถขยายผลการจัดสวัสดิการช่วยเหลือไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่นๆ อาทิเช่น ผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกองทุนฯ รวมถึงแรงงานต่างด้าวจากกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียนที่เข้ามาทำงานรับจ้างอยู่ในพื้นที่ และประสบปัญหาความเดือดร้อน ทั้งนี้ถือเป็นการกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่กองทุนฯ จะให้การพิจารณาช่วยเหลือ เพื่อเป็นการป้องกันและลดปัญหาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนในอนาคตอีกทางหนึ่ง และจากการสัมภาษณ์บุคคลกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ก็ได้สะท้อนถึงพัฒนาการ สภาพปัญหา รวมถึงการดำเนินงานต่างๆ ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคคราม อาทิเช่น “ตำบลเขาคครามเป็นชุมชนเล็กๆ ที่ในอดีตคนในชุมชนเคยมีหนี้สินรวมกันกว่า ๑๒๐ ล้านบาท ทั้งที่เป็นหนี้ธนาคาร ธกส. และหนี้นอกระบบ แต่มาวันนี้ปัญหาเหล่านั้นได้คลี่คลายลง เนื่องจากการร่วมแรงร่วมใจของคนในตำบล จัดการปัญหาในชุมชน และร่วมมือกันดำเนินงานด้วยตัวเอง โดยหวังให้เกิดสังคมสวัสดิการที่คนในชุมชนเป็นผู้สร้างและเป็นผู้รับประโยชน์” (กรรมการกองทุนฯ, สัมภาษณ์ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๖) “การออมเงินคนละ ๑๐๐ บาท ๒๐๐ บาทต่อเดือน ดูเหมือนจะเป็นเงินจำนวนไม่มาก แต่ถ้าอาศัยจำนวนสมาชิกมาก ๆ จะทำให้เงินที่ดูน้อยนิดกลายเป็นเงินก้อนใหญ่ และใช้หมุนเวียนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้ ทำให้เกิดกิจกรรมอื่น ๆ ตามมา อีกทั้งกลุ่มออมทรัพย์ยังเป็นส่วนสำคัญของระบบสวัสดิการชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายที่คนในชุมชนต้องการ” (สมาชิกกองทุนฯ, สัมภาษณ์ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖)

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคคราม มีจุดแข็งหรือจุดเด่นตรงที่ได้มีการนำเอาข้อดีในการดำเนินงานของชุมชนอื่น ๆ ที่ได้ไปศึกษาดูงาน มาปรับประยุกต์ใช้ จนเกิดเป็น MODEL ใหม่ของตำบลเขาคคราม ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของตำบล เช่น มีการนำเอาการบริหารจัดการของชุมชนตำบลไม้เรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่แต่ละหมู่บ้านแยกการบริหารจัดการออกจากกัน ซึ่งทำให้การบริหารจัดการกลุ่มง่ายขึ้น กับกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนตำบลคลองเปี้ยะ จังหวัดสงขลา ที่มีการรวมกลุ่มออมทรัพย์ของแต่ละหมู่บ้านขึ้นมาเป็นกลุ่มออมทรัพย์ระดับตำบล ทำให้สามารถระดมทุนได้มากขึ้น สามารถนำมาจัดสวัสดิการให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวาง ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ทั้งที่เป็นคนไทยในพื้นที่และแรงงานต่างด้าวจากกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียนที่เข้ามาทำงานรับจ้าง

และด้วยความพากเพียรพยายามของแกนนำชาวบ้านในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระบบทุน ทำให้ในปี ๒๕๔๖ ชุมชนเขาคครามได้ต่อยอดความรู้จากการออมทรัพย์ระดับหมู่บ้าน จัดตั้งเป็น “ธนาคารชุมชนตำบลเขาคคราม” จนสำเร็จ นับเป็นธนาคารชุมชนแห่งแรกในประเทศไทย โดยการรวมกลุ่มออมทรัพย์ระดับหมู่บ้าน เป็นระดับตำบล ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า ๕,๐๐๐ คน และมีเงินทุนหมุนเวียนกว่า ๒๐ ล้านบาท เพื่อใช้เป็นแหล่งทุนสำคัญที่สมาชิกสามารถกู้ยืมไปลงทุนวิสาหกิจชุมชนได้ และอีกส่วนหนึ่งนำไปจัดเป็นสวัสดิการชุมชน ซึ่งนายสรารุช มุคุระ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ บ้านทุ่ง เล่าว่าตนเป็นผู้ใหญ่บ้านมา ๙ ปี เรียนจบแค่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาการไฟฟ้าไม่เคยมีความรู้เรื่องการบริหารจัดการองค์กร การทำบัญชี แต่เมื่อต้องมารับหน้าที่เป็นเลขาธิการของสภาบริหารชุมชนเขาคคราม ทำให้ต้องเรียนรู้ ค้นคว้าและแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงแค่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เท่านั้น แต่ทุกคนก็สามารถบริหารจัดการธนาคารชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งตนเห็นว่าการเรียนน้อยไม่ใช่ปัญหาอุปสรรคในการทำงานแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม แกนนำหลายคนที่ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน ก็ได้คาดหวังกับการจัดตั้งกองทุนฯ ไว้หลายประการ

“คนในชุมชนที่เข้าไม่ถึงสวัสดิการอื่น ๆ ในสังคม อย่างเช่น คนด้อยโอกาส คนยากจน คนหาเช้ากินค่ำ คนเหล่านี้เป็นกลุ่มคนด้อยโอกาสที่ไม่มีสวัสดิการ เมื่อเจ็บไข้และต้องนอนโรงพยาบาลทำให้ขาดรายได้ การรักษาอาจใช้บัตร ๓๐ บาท แต่สำหรับค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่ารถ ค่าอาหาร ไม่สามารถเบิกได้ และคิดว่ากองทุนสวัสดิการชุมชนจะเป็นสวัสดิการที่จะได้ช่วยเหลือและแบ่งเบาภาระให้กับกลุ่มคนเหล่านี้” (กรรมการกองทุนฯ , สัมภาษณ์ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖)

ผู้ศึกษาสรุปในเบื้องต้นว่า รูปแบบที่แท้จริงที่เป็นตัวตนของธนาคารชุมชนตำบลเขาคคราม ไม่ใช่องค์กรเครือข่ายแต่เป็นองค์กรชุมชนเดี่ยว ที่เป็นกลุ่มออมทรัพย์ตำบลเขาคคราม มีกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน ๖ หมู่บ้าน (เรียกว่า สาขา ๑ - สาขา ๖)

และจากการสัมภาษณ์บุคคลกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ พบว่า ดอกผลของการจัดสวัสดิการชุมชนที่ได้ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคครามนั้นมากกว่าเรื่องเงินทอง เพราะชุมชนไม่ได้ช่วยเหลือกันเพียงแค่การหยิบยื่นเงินให้แต่อย่างเดียว หากแต่เป็นการมอบความรัก ส่งความปรารถนาดีต่อกัน ที่ไม่ได้จบลงเพียงชั่วครั้งชั่วคราว รวมทั้งได้มีการคิดหาหนทางที่จะขยายการช่วยเหลือไปยังเพื่อนมนุษย์ต่างสัญชาติที่เข้ามาทำงานรับจ้างอยู่ในพื้นที่ ซึ่งดอกผลที่ได้จากกิจกรรมการจัดสวัสดิการชุมชนนับว่ามีคุณค่าและมีความหมายสำหรับคนในชุมชนอย่างมาก

“กองทุนสวัสดิการชุมชนจะทำให้คนในชุมชนเกิดการระดมทุนช่วยเหลือกันและกันในชุมชน จากเดิมที่ผ่านมากิจกรรมการพบกองทุนต่างๆ ที่มีในชุมชนจะช่วยเหลือสมาชิกกรณีเสียชีวิตเท่านั้น แต่สำหรับในช่วงเจ็บป่วย ช่วงการเกิดขึ้นของชีวิตใหม่ในชุมชน หรือช่วงเวลาที่แก่ มีอายุมาก แต่ได้สร้างคุณค่าให้กับชุมชนมานาน กลับไม่ได้รับสวัสดิการในช่วงชีวิตเหล่านี้ กองทุนสวัสดิการชุมชน จะเป็นหนทางหนึ่งที่น่าไปสู่การช่วยเหลือแบ่งเบาคนในชุมชนได้” (กรรมการกองทุนฯ , สัมภาษณ์ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๖)

“การเกิดความสามัคคีในชุมชน สมาชิกในชุมชนได้ช่วยเหลือกัน ดูแลกันในเบื้องต้น นั้นหมายถึง ค่าของเงิน ๑ บาท ทำให้เกิดความสมัครสมาน ความเห็นใจกันภายในชุมชนได้” (ผู้นำท้องถิ่น, สัมภาษณ์ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๖)

“เนื่องจากมีแรงงานพม่าเข้ามาทำงานในสวนปาล์มน้ำมัน และสวนยางพาราในบ้านเราเป็นจำนวนมากหลายร้อย บางส่วนก็เดือดร้อนเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ โดยเฉพาะเด็กเล็กๆ เราก็น่าจะมาคิดกันว่ากองทุนของเราจะมีส่วนในการช่วยเหลือชาวพม่าที่เดือดร้อนได้อย่างไร เพื่อมนุษยธรรม” (กรรมการกองทุนฯ, สัมภาษณ์ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๖)

รวมทั้งมีเสียงสะท้อนจากนายจ้างแรงงานพม่า และตัวลูกจ้างแรงงานพม่า ซึ่งได้ให้ข้อมูลและความคาดหวัง รวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคคราม เพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนที่ตนเองและครอบครัวประสบอยู่ในปัจจุบัน

“ชาวพม่าบางครอบครัวก็เดือดร้อนมาก โดยเฉพาะครอบครัวที่มีสมาชิกหลายคนต้องดูแลขาดแคลนอาหารในแต่ละมื้อ ก็ช่วยๆ กันไปในชุมชน พอประทังไปได้แต่ละวัน หากเป็นคนดี เราก็ยินดีที่จะช่วย” (นายจ้างแรงงานพม่า, สัมภาษณ์ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๖)

“ที่ผ่านมา พวกเราก็ได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน โดยเฉพาะในงานบุญต่างๆ มีน้อยทำบุญน้อย มีมากทำบุญมาก คิดว่าการช่วยเหลือกันเป็นสิ่งที่ดี ในฐานะชาวพุทธเหมือนกัน ซึ่งพี่น้องชาวเขาคครามก็ให้ความกรุณา มาเยี่ยม ใต้ถามทุกข์สุขของพวกเราเสมอ ทำให้รู้สึกอบอุ่น แม้จะอยู่ต่างบ้านต่างเมือง” (แรงงานพม่า, สัมภาษณ์ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖)

“เราก็อยากเป็นส่วนหนึ่งของชาวเขาคคราม เขามีกิจกรรมอะไร เราก็อยากเข้าร่วม โดยเฉพาะเรื่องการช่วยเหลือผู้เดือดร้อน เป็นเรื่องที่ดี พวกเราไม่มีหลักประกันอะไรเลย นอกจากค่าจ้างไปวันๆ ได้มากก็ใช้ไป เจ็บป่วยขึ้นมาก็ไม่รู้จะเป็นอย่างไรเหมือนกัน” (แรงงานพม่า, สัมภาษณ์ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖)

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว จะเห็นว่ากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคครามได้ก่อให้เกิดความรัก การช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชน เป็นการแสดงน้ำใจ แม้จำนวนเงินจะน้อย แต่การที่ตัวแทนไปเยี่ยม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ มีคุณค่าทางจิตใจ รวมถึงการคิดขยายการช่วยเหลือไปสู่เพื่อนมนุษย์ต่างสัญชาติ แรงงานพม่า ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน เป็นทั้งน้ำใจและมนุษยธรรม **เกิดการฟื้นฟูระบบคุณค่า** นำทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมในชุมชนมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิถีปัจจุบัน เช่น ระบบการเอาแรงช่วยเหลือกัน ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมร่วมกัน เกิดความสัมพันธ์ การถ่ายทอดภูมิปัญญาระหว่างผู้สูงอายุกับลูกหลาน เป็นต้น **เกิดการดำเนินงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** ทำให้เกิดความสัมพันธ์กันขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นประโยชน์ของงานที่ริเริ่มของชุมชน โดยเข้ามาร่วมทำ ร่วมสนับสนุน ขยายสู่การพัฒนาด้านอื่น ๆ **เกิดการขยายการเรียนรู้การจัดสวัสดิการจากพื้นที่ต้นแบบสู่พื้นที่อื่น ๆ** ทำให้คนตื่นตัวในการที่จะร่วมกันจัดสวัสดิการชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวราบ โดยแกนนำที่มีประสบการณ์ไปหนุนเสริมช่วยพื้นที่ใหม่ ทำให้มีพื้นที่ของการจัดสวัสดิการชุมชนเพิ่มมากขึ้น รวมถึงเป็นการรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะมีแรงงานต่างด้าว ทั้งพม่า และมอญ เข้ามาทำงานรับจ้างอยู่ในพื้นที่มากขึ้น การดูแลช่วยเหลือกันจึงเป็นหนทางหนึ่งในการป้องกันปัญหาสังคมที่อาจจะเกิดขึ้นตามมา **รวมทั้งทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหันมาสนใจในการจัดสวัสดิการโดยชุมชนท้องถิ่น**

มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการสวัสดิการสังคม ซึ่งมีประเด็นเรื่องของการจัดสวัสดิการชุมชนเป็นประเด็นงานที่จะให้การสนับสนุนให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

การสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม มุ่งเน้นการจัดการตนเอง การให้ความช่วยเหลือกันและกันฉันท์ญาติมิตร ให้ความรักความเอื้ออาทรต่อกัน ให้การดูแล เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน จึงทำให้เกิดการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาครามขึ้นมา การจัดสวัสดิการชุมชนมิใช่แค่เพียงการช่วยเหลือทางการเงินเท่านั้น แต่สวัสดิการเป็นทั้ง กำลังใจ กำลังทรัพย์และความรู้ เพื่อให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยยึดหัวใจของการจัดสวัสดิการชุมชนคือ การพึ่งตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นกระบวนการของการ “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” มีส่วนร่วม มีความเป็นธรรมและเท่าเทียม เกิดความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เกิดความรู้สึกรับประกัน ภาวภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และมีความสุขทั้งกายและทางจิตใจ ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานจัดสวัสดิการชุมชน

โดยสรุป ความสำเร็จในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม มาจากพัฒนาการของการดำเนินงานซึ่งได้ผ่านร้อนผ่านหนาวมาเป็นลำดับขั้นตอน และอย่างต่อเนื่อง รวมถึงด้วยความมุ่งมั่นทุ่มเทเพื่อจะพัฒนาและยกระดับกองทุนฯ ของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการริเริ่มสร้างนวัตกรรมในการดูแลสมาชิกแรงงานต่างด้าวจากประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาครามได้รับการยอมรับให้เป็นชุมชนต้นแบบในการดำเนินงานด้านสวัสดิการชุมชน ซึ่งมีเครือข่ายชุมชนทั้งภายในพื้นที่จังหวัดและนอกพื้นที่มาศึกษาเรียนรู้เพื่อนำไปพัฒนาชุมชนของตนเองเป็นจำนวนมาก ซึ่งความสำเร็จเหล่านี้วัดได้จากจำนวนตัวเลขของเงินกองทุนฯ จำนวนตัวเลขที่เพิ่มขึ้นของสมาชิกกองทุนฯ ประเภทของสวัสดิการที่หลากหลายและครอบคลุม การรู้สึกรับประกันความมั่นคงและมีความสุขของสมาชิกกองทุนฯ รวมถึงความสมัครสมานสามัคคีและความกลมเกลียวของคนในพื้นที่ ที่มีทั้งนับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม เป็นต้น และที่สำคัญคือได้มีการขยายการดูแลช่วยเหลือแผ่ไปถึงแรงงานต่างด้าวจากประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะแรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานรับจ้างในพื้นที่ตำบล และนี่คือแบบอย่างความสำเร็จของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม ซึ่งมีส่วนช่วยสนับสนุนและนำพาสังคมไทยไปสู่สังคมที่ดีงามและอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน รอรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่จะมาถึงในปี ๒๕๕๘ ที่จะถึงนี้

## บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

### ๔.๑ สรุปผลการศึกษาเพื่อการพัฒนา

จากการศึกษา ผู้ศึกษาพบว่าสิ่งที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคตเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาครามสู่การพัฒนาให้เป็นกองทุนที่เป็นที่พึ่งของคนในชุมชน รวมถึงสามารถให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนจากประชาคมอาเซียนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ซึ่งเข้ามาทำงานรับจ้างอยู่ในพื้นที่ได้อย่างมั่นคงและเข้มแข็ง โดยการดำเนินงานในด้านต่างๆ ดังนี้

๔.๑.๑ จัดทำฐานข้อมูลผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน สตรี คนพิการ ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนทางสังคม ทั้งที่เป็นประชาชนในพื้นที่และแรงงานต่างด้าวจากกลุ่มประเทศอาเซียน ให้เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เพื่อประกอบการวางแผนและดำเนินการให้การช่วยเหลือต่อไป

๔.๑.๒ จัดทำแผนงานร่วมกันกับภาคีเครือข่ายการพัฒนาทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนขบวนการสวัสดิการชุมชนสู่เป้าหมายร่วมกัน ทั้งภาคีจากภาครัฐ ภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายอื่นๆ ในพื้นที่ รวมถึงจัดกิจกรรมให้บริการแก่ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ไม่จำกัดเฉพาะคนไทยเท่านั้น

๔.๑.๓ บูรณาการทุนทางสังคมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตำบล ให้มีการสมทบเงินบางส่วนเข้ากองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเพิ่มวงเงินในการดูแลสมาชิกและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้อย่างหลากหลายและครอบคลุมทั่วถึงยิ่งขึ้น

๔.๑.๔ ขยายแกนนำ ขยายสมาชิก และแหล่งทุนต่าง ๆ รวมทั้งขยายการให้สวัสดิการให้ครอบคลุมในทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ และที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนฯ รวมถึงแรงงานต่างด้าวจากกลุ่มประเทศอาเซียน

๔.๑.๕ ทำความเข้าใจกับชุมชนให้เห็นความสำคัญของการออมเงิน และการช่วยเหลือกันและกัน ทั้งในฐานะสมาชิกในพื้นที่ชุมชนและในฐานะเพื่อนมนุษย์จากประชาคมอาเซียน ผ่านกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยวิธีการดังต่อไปนี้

๑) ปรับกฎระเบียบของกองทุนฯ ในการจัดสวัสดิการให้มีความชัดเจนและครอบคลุมไปถึงแรงงานต่างชาติจากกลุ่มประเทศอาเซียนด้วย โดยให้คณะกรรมการกองทุนฯ รวมถึงผู้นำชุมชนศึกษาให้เข้าใจถึงประโยชน์ที่ได้รับ และความอยู่เย็นเป็นสุขในชุมชนเป็นหลัก

๒) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบการดำเนินงานของกองทุนฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกของกองทุนฯ นำข้อมูล กฎระเบียบ กติกาการให้สวัสดิการมาเรียบเรียง สื่อเนื้อหาสาระให้เกิดความเข้าใจง่าย

๓) เผยแพร่ กระจายการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล โดยการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้รับทราบอย่างทั่วถึงกัน

## ๔.๒ ข้อเสนอแนะ

### ๔.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ควรมีการผลักดันให้รัฐบาลออกพระราชบัญญัติชุมชนเป็นการเฉพาะ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนเรื่องการจัดสวัสดิการสังคมให้มีความชัดเจน สามารถขยายผลได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวาง รองรับกับนโยบายของรัฐบาลเรื่องสวัสดิการสังคมถ้วนหน้า ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ และรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ.๒๕๕๘

๒) กระทรวงที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย ควรมีการประสานการดำเนินงานเพื่อกำหนดกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การอุดหนุนงบประมาณ การพัฒนาศักยภาพ เป็นต้น

๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ควรถระหนักถึงความสำคัญและมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนระดับตำบล เพื่อผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มกันพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถดูแลกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมได้อย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

๔) องค์กรชุมชนที่รับผิดชอบการจัดสวัสดิการชุมชนระดับตำบล ได้แก่ ธนาคารชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ ๖ สาขาของแต่ละหมู่บ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ควรมีนโยบายที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชนระดับตำบล

๕) สภาพัฒนาองค์กรชุมชนจังหวัดกระบี่ ควรมีนโยบายที่จะส่งเสริมการจัดระบบสวัสดิการชุมชนระดับตำบลอย่างต่อเนื่อง และมีการเชื่อมโยงหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

๖) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดให้มียุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนที่เป็นรูปธรรมชัดเจน รวมถึงมีความสามารถในการดูแลเพื่อนมนุษย์จากต่างสัญชาติ ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนอยู่ในพื้นที่ได้อย่างสอดคล้องกับหลักสากล โดยยกระดับให้เป็นประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด

๗) ทรนรงค์ประชาสัมพันธ์แนวความคิดการจัดสวัสดิการชุมชน ที่สัมพันธ์กับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผ่านสื่อสารณต่าง ๆ ในระดับที่เพียงพอที่จะทำให้สังคมรับรู้และเข้าใจ

### ๔.๒.๓ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ธนาคารชุมชน ในฐานะหน่วยงานกลางประสานกลุ่มออมทรัพย์ ๖ สาขา ของแต่ละหมู่บ้านควรมีบทบาทหลักในการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชนระดับตำบล สร้างความเข้าใจร่วมกัน แก้ไขปัญหาาร่วมกัน และพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม

๒) กลุ่มออมทรัพย์ ๖ สาขาของแต่ละหมู่บ้าน ควรมีการขับเคลื่อนงานพัฒนาสวัสดิการชุมชนระดับหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยเสริมศักยภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชนระดับตำบล ทำให้เกิดความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง และประสานการทำงาน เชื่อมโยงกัน อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

๓) เครือข่ายกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเขาคราม เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายสตรี และเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน ในฐานะเครือข่ายส่งเสริม สนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนระดับตำบล ควรมีการดำเนินงานที่ชัดเจน มีเอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณาได้อย่างเป็นทางการ

๔) คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนฯ ทั้งในเรื่องการจัดทำฐานข้อมูล การพัฒนาการบริหารจัดการและการจัดสวัสดิการ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างตัวชี้วัดของกองทุนสวัสดิการชุมชน

๕) ประสาน ผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติประจำปีเพื่อสนับสนุนหรืออุดหนุนการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

๖) กระบวนการพัฒนาควรเริ่มต้นที่คณะบุคคลเป็นผู้ร่วมกันคิด ไม่ควรเปิดโอกาสให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นผู้ชี้ชวน ชักนำให้เข้าร่วม โดยยึดบุคคลนั้นเป็นศูนย์กลาง (person center)

๗) ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างรูปแบบเฉพาะหรือสร้างนวัตกรรม เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมการพัฒนาที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานด้านสวัสดิการชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายแรงงานต่างด้าวจากประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน

#### ๔.๓ ทิศทางในอนาคต

๔.๓.๑ การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนต้องพยายามต่อยอดกระบวนการคิดการทำงานกับกิจกรรมการพัฒนาสังคมในมิติอื่น ๆ ที่ชุมชนได้ดำเนินการแล้ว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยอาศัยวิธีการประยุกต์ปรับใช้

๔.๓.๒ มีการบูรณาการ เชื่อมโยงการทำงานกับกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในตำบลอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๓.๓ พัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนให้เป็นฐานในการทำงานด้านการพัฒนาสังคม ที่เป็นกลไกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้จริง โดยเฉพาะการขยายผลกลุ่มเป้าหมายการช่วยเหลือไปสู่การดูแลผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนซึ่งเป็นเพื่อนมนุษย์จากประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ควรปรับกระบวนการทัศน์ให้มองว่าปัญหาเป็นการสร้างความท้าทายการทำงานที่ยากขึ้น

๔.๓.๔ มีการกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานและความสำเร็จของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมเพิ่มขึ้น แบ่งระดับกองทุนฯ เป็นระดับ A B C เพื่อเป็นฐานในการส่งเสริมสนับสนุนที่แตกต่างกัน โดยตัวชี้วัดควรคำนึงถึง

๑) การเกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในชุมชน ลดความขัดแย้ง ป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมอื่นๆ สามารถทำงานร่วมกับหลายฝ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) เกิดความมั่นคงในชีวิตของประชาชน โดยไม่แบ่งเพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม

๓) มีความภาคภูมิใจ มีความสุขใจ ดำรงชีวิตด้วยความผาสุก อยู่ในสังคมอย่างร่มเย็นเป็นสุข



- ๔) สามารถฟื้นฟูระบบคุณค่าเดิมของชุมชนมาปรับประยุกต์ใช้
  - ๕) สามารถขยายผลการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เป็นชุมชนต้นแบบในการจัดสวัสดิการชุมชน
  - ๖) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนอย่างเป็นระบบและด้วยความต่อเนื่อง
- ๔.๓.๕ มีระบบการติดตาม ประเมินผลจากบุคคลและหน่วยงานภายนอก
- ๔.๓.๖ ผลักดันนโยบายกับกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นนโยบาย แนวปฏิบัติที่จะสนับสนุนให้กองทุนสวัสดิการชุมชนสามารถดูแลเพื่อนมนุษย์จากกลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียนที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ อันเป็นการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคต

## บรรณานุกรม

- กองทุนสวัสดิการชุมชน. แหล่งที่มา: [www.pangsida.sakaeo.buu.ac.th/.../](http://www.pangsida.sakaeo.buu.ac.th/.../) (๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕).
- คณะกรรมการองค์การการเงินและสวัสดิการชุมชนภาคใต้. รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชน. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๔๘.
- เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนกระบี่. แหล่งที่มา: [www.codi.or.th/index.php/.../](http://www.codi.or.th/index.php/.../) (๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๖).
- จินตนา จริงจิตร. การดำเนินงานและผลกระทบจากการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์ที่มีผลงานดีเด่นใน อ.จะนะ จ.สงขลา. ปริญญาโท มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๔.
- ชัยพร พิบูลศิริ และคณะ. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดสวัสดิการชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทพเพ็ญวานิตย์, ๒๕๔๘.
- พรรณทิพย์ เพชรมาก และคณะ. การจัดสวัสดิการชุมชน. แหล่งที่มา: [www.isranews.org/.../](http://www.isranews.org/.../) (๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๖).
- วันทนี วาสีละสิน, สุรางรัตน์ วศินารมณ และกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗.

## ภาคผนวก กำเนิดกองทุนสวัสดิการชุมชน

กลุ่มออมทรัพย์ เป็นหนึ่งในรูปแบบ หรือกลไกที่ชุมชนประกอบขึ้นใหม่ ภายใต้การส่งเสริมของรัฐ โดยทำหน้าที่เป็นกลไกด้านเศรษฐกิจใน “การจัดการทุน” ให้กับชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ในประเทศไทยได้เกิดขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๑๘ โดยการส่งเสริมของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนิสัยการออมให้กับประชาชน แก้ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการผลิตให้กับชุมชน โดยในระยะแรกของการส่งเสริมมุ่งเน้นให้ประชาชนนำเงินออมที่เก็บสะสมได้จากสมาชิกในแต่ละเดือนไปฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์ และเมื่อมีความจำเป็นต้องใช้เงินลงทุน สมาชิกกู้ยืมจากธนาคารไปลงทุนในการผลิตหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ

การส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในลักษณะนี้ ได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๒๒ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ เช่น ในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหะ ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๒๐ เป็นกลุ่มออมทรัพย์กลุ่มแรก ๆ ในจังหวัดสงขลา ที่ดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานที่กรมพัฒนาชุมชนส่งเสริมแต่ได้ปรับแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกโดยการนำเงินฝากหรือเงินสะสมของสมาชิกที่รวบรวมได้ตั้งแต่แรก มาให้สมาชิกกู้ยืม โดยไม่นำไปฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์

กองทุนชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมของชุมชน ใน “การบริหารจัดการทุน” เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเอง เป็นสถาบันทางสังคมของชุมชน ที่ทำหน้าที่ในการสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชน นอกจากนั้นพบว่าชุมชนในจังหวัดสงขลา ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานหรือการบริหารจัดการทุน มิใช่ตอบสนองหรือแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังได้ปรับรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อตอบสนองปัญหาด้านสังคม โดยการสร้าง “กองทุนสวัสดิการชุมชน” ขึ้น เป็นกลไกภายใต้กลุ่มออมทรัพย์หรือกองทุนชุมชน ทำหน้าที่ในการพัฒนาสวัสดิการชุมชน แก้ปัญหาด้านสังคมให้กับชุมชน โดยชุมชนแรกทีริเริ่มดำเนินการปรับรูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ด้วยการสร้างกองทุนสวัสดิการขึ้นนี้คือ ชุมชนบ้านน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยครูชบ ยอดแก้ว

ครูชบ ยอดแก้ว ได้นำแนวคิดและการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ที่กรมพัฒนาชุมชนส่งเสริมมาปรับประยุกต์กับแนวคิดการสร้างหลักประกันด้านสุขภาพให้กับชาวบ้านในชุมชน โดยการริเริ่มก่อตั้ง “กลุ่มสัจจะออมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิต” ขึ้นในปี ๒๕๒๖ ซึ่งหมายถึงการรวมตัวกันของสมาชิกกลุ่มในการสะสมเงินออมไว้ใช้ตั้งแต่เกิด เจ็บป่วย ตาย ทั้งในการผลิตและการสร้างหลักประกันด้านสุขภาพ แนวคิดนี้ได้รับการตอบรับจากชาวบ้านในชุมชนบ้านน้ำขาวเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิตจำนวน ๑๓ กลุ่มใน ๑๑ หมู่บ้านภายในระยะเวลา ๑ ปี

ลักษณะของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิต ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของกลุ่มออมทรัพย์ โดยมีหลักการที่สำคัญคือ การสะสมเงิน การให้กู้ยืม และแบ่งปันผลกำไรให้แก่สมาชิก เช่นเดียวกับกลุ่มออมทรัพย์ทั่วไป แต่มีหลักการที่เป็นหัวใจสำคัญคือ การนำผลกำไรครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ

ละ ๕๐ ไปเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิก โดยเงินกำไรส่วนนี้จะถูกแยกออกจากการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะ ซึ่งจะมีคณะกรรมการบริหารอีกชุดหนึ่ง ทำหน้าที่ดูแลจัดการเงินก้อนนี้ให้เกิดผลกำไรและนำมาเป็นสวัสดิการ

การบริหารจัดการในลักษณะนี้ ส่งผลให้กลุ่มสัจจะออมทรัพย์แบบครบวงจรชีวิตสามารถให้กำเนิดกองทุนใหม่ขึ้นหนึ่งกองทุนทำหน้าที่เฉพาะด้าน ซึ่งเรียกกองทุนนี้ว่า “กองทุนสวัสดิการชุมชน”

กองทุนสวัสดิการชุมชนที่เกิดขึ้นครั้งแรกในชุมชนบ้านน้ำขาว จำนวน ๑๓ กองทุนใน ๑๑ หมู่บ้านได้เน้นการจัดสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลให้กับสมาชิกเป็นอันดับแรก เนื่องจากเห็นว่า เป็นปัญหาสำคัญและจำเป็นเร่งด่วน ต่อมาเมื่อมีเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนเพิ่มมากขึ้นได้จัดสวัสดิการด้านอื่น ๆ ให้กับสมาชิก เช่น ค่าจัดการศพ ค่าภาษีที่ดิน ค่าไฟฟ้า ทุนการศึกษา เป็นต้น กองทุนสวัสดิการชุมชนจึงเป็นเสมือนกองทุนรวมของชุมชน ส่วนจะมีสวัสดิการด้านใดจะเรียกชื่อเฉพาะลงไป เช่น สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล สวัสดิการค่าจัดการศพ เป็นต้น แนวคิดเรื่องสวัสดิการชุมชน โดยเฉพาะสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลของครูชบ ยอดแก้ว ได้ขยายออกไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ทั้งเครือข่ายองค์กรชุมชนในจังหวัดสงขลา ขยายไปสู่องค์กรเครือข่ายชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยได้มีการนำแนวคิดนี้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับชุมชนของตนเอง เกิดรูปแบบองค์กรและการบริหารจัดการ อันนำไปสู่การสร้างสวัสดิการให้กับชุมชนในรูปแบบต่างๆมากมาย(คณะกรรมการองค์กรการเงินและสวัสดิการชุมชนภาคใต้ ๒๕๔๘, ๒๐ - ๒๓)

## ๑. การก่อเกิดของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม ใช้ชื่อว่า “เครือข่ายกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนตำบลเขาคราม” ตำบลเขาคราม อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ มีเครือข่ายกลุ่มทั้ง ๖ หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่ง หมู่ที่ ๒ บ้านหนองจิก หมู่ที่ ๓ บ้านไหนดิน หมู่ที่ ๔ บ้านเขาไม้แก้ว หมู่ที่ ๕ บ้านเขาขาว และหมู่ที่ ๖ บ้านเขาอ้อม มีการรวมเงินสัจจะสะสมรายเดือน เงินสะสมพิเศษที่เป็นเงินฝากของสมาชิกและเงินสมทบ รวมถึงเงินอุดหนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเขาคราม โดยเริ่มก่อตั้งเมื่อ วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ และให้บริการแก่สมาชิกได้ตั้งแต่วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยมีสมาชิกร่วมก่อตั้ง ๔๐๗ คน ยอดสะสมเริ่มต้นไม่ปรากฏ แต่มีรายงานว่าในเดือนที่ ๓ ของการก่อตั้ง ณ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๔ มียอดเงินออมทรัพย์สะสมของกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน (สาขา) ต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) ยอดเงินสะสมออมทรัพย์ หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่ง ๒๙,๖๓๐ บาท
- ๒) ยอดเงินสะสมออมทรัพย์ หมู่ที่ ๒ บ้านหนองจิก ๑๙,๑๙๐ บาท
- ๓) ยอดเงินสะสมออมทรัพย์ หมู่ที่ ๓ บ้านไหนดิน ๑๘,๔๓๐ บาท
- ๔) ยอดเงินสะสมออมทรัพย์ หมู่ที่ ๔ บ้านเขาไม้แก้ว ๑๔,๕๕๐ บาท
- ๕) ยอดเงินสะสมออมทรัพย์ หมู่ที่ ๕ บ้านเขาขาว ๑๙,๓๓๐ บาท
- ๖) ยอดเงินสะสมออมทรัพย์ หมู่ที่ ๖ บ้านเขาอ้อม ๓๕,๕๐๐ บาท

รวมยอดเงินสะสมออมทรัพย์ตำบลเขาคราม ๑๓๖,๖๓๐ บาท

ชื่อของกลุ่มออมทรัพย์ตำบลเขาคราม มีการเปลี่ยนชื่อหลายครั้ง เริ่มจาก “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลเขาคราม” และเปลี่ยนเป็น “เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลเขาคราม”



๔) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดความร่วมมือในการเปลี่ยนแปลงชุมชนให้ดีขึ้นอย่างมีจุดหมาย

๕) เพื่อพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชน

### การดำเนินงาน

การดำเนินงานด้านเงินฝาก การเปิดบัญชี การเก็บรักษาเงิน

๑) ประเภทของเงินฝาก มี เงินฝากรักษาทรัพย์ เงินฝากเพื่อการลงทุนและเงินฝากเพื่อการศึกษาหรือเพื่อปลดหนี้สินหรืออื่น ๆ

๒) การลงทุนวิสาหกิจชุมชน คิดค่าตอบแทน ๔๐ ส่วนใน ๑๐๐ ส่วนของผลกำไรคำนวณจากจำนวนเงินที่ลงทุน หรือร่วมทุนโดยให้คณะกรรมการฝ่ายปฏิบัติการทำข้อตกลงตามจำนวนเงินและส่วนกำไรในการลงทุน

๓) การลงทุนการประกอบการเป็นการสั่งซื้อวัสดุอุปกรณ์เครื่องยนต์ เครื่องใช้ต่าง ๆ และอื่น ๆ โดยทำใบสั่งซื้อ ทำข้อตกลงตามราคาสินค้า และสัญญาการผ่อนส่ง

ธนาคารชุมชนสาขาจะทำการในวันที่ ๔ และ ๕ ของทุกเดือน จนครบทั้ง ๖ สาขา และใช้วันที่ ๖ เป็นวันสรุปบัญชีการเงิน เพื่อนำบัญชีและเงินไปรวมกันในระดับตำบล ในวันที่ ๗ ของทุกเดือน หากมีการผิติดการชำระคืนเงินยืม คณะกรรมการจะใช้หลักการ “เอื้ออาทร” ให้มีการผ่อนผันกันได้โดยไม่ให้ขาดส่งเงินสัจจะหรือเงินค่าบำรุงประจำเดือน ส่วนเงินต้นอาจขาดส่งได้ โดยให้มีการติดต่อกับคณะกรรมการกลุ่ม (สาขา) เป็นกรณี ๆ ไป สำหรับค่าดอกเบี้ย ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์ทั่วไปใช้นั้น กลุ่มออมทรัพย์ตำบลเขาคคราม เรียกว่า “เงินค่าบำรุง” และสมาชิกที่ขาดส่งทุกรายการจะถูกปรับเดือนละ ๑๐ บาท หลังจากวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๖ เมื่อเปิดสำนักงานใหม่ “ธนาคารชุมชนตำบลเขาคคราม” คณะกรรมการบริหารมีมติให้ยกเลิกการรับฝากเงินสัจจะพิเศษระดับสาขา (หมู่บ้าน) ทั้ง ๖ สาขา โดยให้สมาชิกส่งเงินฝากสัจจะพิเศษ ณ ที่ทำการธนาคารชุมชนตำบลเขาคครามได้ทุกวัน แทนการส่งที่สาขาเดือนละ ๑ ครั้ง ในวันทำการ ส่วนการยืมเงิน การชำระเงินค่าบำรุง เงินต้นชำระคืนนั้น ให้ส่งที่สาขาทุกเดือนเช่นเดิม หลังจากสาขาปิดบัญชีแต่ละเดือนแล้ว ผลสรุปสถานะการเงินของสาขาจะออกมาใน ๓ ลักษณะ คือ

๑) ผลรายรับรวม จากเงินรับค่าหุ้นสัจจะ รับค่าเงินค่าบำรุง รับค่าปรับ รับคืนเงินยืม จะเท่ากับรายจ่ายของสาขาพอดี ในกรณีเช่นนี้สาขาไม่ต้องส่งเงินใด ๆ ให้ธนาคารฯ ตำบล

๒) ผลรายรับรวม มากกว่ารายจ่าย สาขาจะมีเงินเหลือ ต้องส่งเงินเข้าบัญชีของธนาคารฯ ตำบล

๓) ผลรายรับรวม น้อยกว่ารายจ่าย สาขาจะมีเงินไม่พอ ต้องนำเงินจากธนาคารฯ ตำบลเข้าบัญชีของสาขา เพื่อไปจ่ายให้สมาชิกที่กู้เงินต่อไป

ส่วนระบบการบริหารจัดการบัญชีนั้น ธ.ก.ส. สาขากระบี่ จะเป็นฝ่ายพี่เลี้ยงสนับสนุน ออกแบบและวางระบบให้กับธนาคารฯ ตำบล ซึ่งเป็นระบบบัญชี “สากล” โดยเฉพาะระบบบัญชีหลัง ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๖ ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการบันทึก เก็บข้อมูล และออกรายงานการเงินของ ๖ สาขา และของธนาคารชุมชนตำบลเขาคคราม มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชีประจำสำนักงานระดับตำบล ๑ คน คือ นางสาววิภา เชาว์ช่าง ซึ่งเธอจะเป็นแกนสำคัญในการจัดการระบบฐานข้อมูลการเงิน การบัญชีของธนาคารฯ ตำบล

### การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

การแบ่งผลกำไร ทุกสิ้นปีธนาคารจะแบ่งผลกำไรจากการดำเนินงานของธนาคารชุมชน โดยจัดสรรดังนี้

- ๑) ปันผลเงินฝาก ร้อยละ ๕๐
- ๒) เป็นค่าตอบแทนคณะกรรมการ ร้อยละ ๒๐
- ๓) เป็นค่าจ้าง บริการ และพัฒนาธนาคาร ร้อยละ ๒๐
- ๔) สมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน ร้อยละ ๑๐

### ผลการดำเนินงาน

- ๑) เงินสัจจะตั้งแต่เริ่มต้น ดำเนินการปี ๒๕๔๔ – ๒๕๔๙ รวมเป็นเงิน ๘,๗๖๑,๗๔๐ บาท
- ๒) เงินบำรุงสุทธิ ๑,๐๐๒,๓๐๑ บาท
- ๓) จัดสรรเข้ากองทุนสวัสดิการชุมชนร้อยละ ๑๐ เป็นเงิน ๕๙๖,๕๑๐ บาท
  - ค่ารักษาพยาบาล ๘๙,๔๗๖ บาท
  - บำนาญคนชรา ๔๔,๗๓๘ บาท
  - การศึกษา ๖๗,๑๐๗ บาท
  - สวัสดิ์ชีวิต ๔๔,๗๓๘ บาท
  - พัฒนากิจการ ๖๗,๑๑๐ บาท
  - ตอบแทนสาขา ๔๙,๑๒๗ บาท
  - พี่พ่อกสวนครัว ๒๒,๓๖๙ บาท
  - บำนาญกรรมการ ๒๒,๓๖๙ บาท
  - ความเสี่ยง ๒๒,๓๖๙ บาท
- ๔) เงินปันผลค่าหุ้นสมาชิก ร้อยละ ๕๐ เป็นเงิน ๓๙๗,๖๗๑ บาท
- ๕) ค่าบำรุงเงินยืมจากธนาคารชุมชน/อุดหนุน ๘,๑๒๐ บาท

### ๓. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม (เครือข่ายกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนตำบลเขาคราม)

ข้อมูลพื้นฐานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม มีดังนี้

จำนวนหมู่บ้านที่เข้าเป็นสมาชิก ๖ หมู่บ้าน จากทั้งหมด ๖ หมู่บ้าน (๑๐๐%)

วันที่ก่อตั้งกองทุน ๑ เดือน พฤษภาคม ๒๕๔๔ จำนวนสมาชิกเริ่มแรก จำนวน ๔๐๗ คน และมีการเพิ่มจำนวนสมาชิก ดังนี้

- ก. ครั้งที่ ๑ สมาชิก ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ จำนวนทั้งหมด ๑,๕๙๕ คน
- ข. ครั้งที่ ๒ สมาชิก ณ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ จำนวนทั้งหมด ๑,๙๗๑ คน
- ค. ครั้งที่ ๓ สมาชิก ณ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ จำนวนสมาชิกทั้งหมด ๑,๙๘๕ คน

### ลักษณะของสมาชิก

สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล เขาคราม จำนวน ๑,๙๘๕ คน

แยกเป็นเพศชาย ๙๓๐ คน เพศหญิง ๑,๐๕๕ คน ประกอบด้วย

- ๑) บุคคลทั่วไป ๑,๓๒๖ คน

- ๒) เด็ก/เยาวชน ๔๐๘ คน
- ๓) ผู้สูงอายุ ๑๐๒ คน
- ๔) คนพิการ/ผู้ด้อยโอกาส ๑๑๒ คน
- ๕) สตรีหม้าย ๓๕ คน
- ๖) ผู้ติดเชื้อมะเร็ง ๒ คน
- ๗) ผู้ด้อยโอกาส/ผู้พิการ/ผู้ติดเชื้อมะเร็ง กลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกกองทุนฯ จำนวน ๗๗ คน

#### ๔. สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน

๑) สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคคราม คือ สมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เพื่อพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนตำบลเขาคครามทุกสาขาหมู่บ้าน ซึ่งไม่ทำผิดระเบียบข้อบังคับกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ฯ ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๔

๒) สิทธิและการคุ้มครองสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคคราม จะคุ้มครองตามประเภทกองทุนและอายุสมาชิก

๓) ประเภทรูปแบบสวัสดิการที่ไม่ใช่อยู่ในรูปแบบตัวเงิน ถือว่าเป็นสวัสดิการชาวบ้าน ประเภทสร้างสังคมเข้มแข็งที่เป็นระบบคุณค่า และความสัมพันธ์ที่เป็นเครื่องมือพัฒนากระบวนการชุมชนสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน และสมาชิกทุกคนได้รับสิทธิการใช้ประโยชน์ การมีชีวิตที่ดีเท่าเทียมกัน

#### ๕. คณะกรรมการบริหารกองทุน

๑) คณะกรรมการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลเขาคคราม ประกอบด้วยตัวแทนธนาคารชุมชนตำบลเขาคคราม จำนวน ๓ คน และจากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์สาขาหมู่บ้าน จำนวนบ้านละ ๑ คนรวม ๙ คน

๒) คณะกรรมการฯ บริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของระเบียบข้อตกลงหลักการศาสนา เงื่อนไขผู้ให้การสนับสนุน

๓) คณะกรรมการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนมีตัวแทนเป็นคณะสภาผู้นำชุมชนตำบลเขาคคราม จำนวน ๒ คน และเข้าร่วมประชุมทุกวันที่ ๑๐ ของทุกเดือนโดยให้นำข้อมูลการบริหารจัดการกองทุนรายงานต่อที่ประชุมทุกเดือน

กำหนดการประชุมกรรมการเดือนละ ๑ ครั้ง มีรายงานการประชุม

มีระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ ชัดเจน

มีฐานข้อมูลสมาชิกที่สามารถนำเสนอได้

มีระบบบัญชีสามารถตรวจสอบได้

มีการแจ้งข้อมูลกองทุนให้สมาชิกรับทราบ โดย

๑) การประชาสัมพันธ์ผ่านมัสยิด/วัด

๒) ติดประกาศในที่ชุมชน

๓) ในวันประชุมสามัญของทุกปี

การรายงานผลการดำเนินงานกองทุนต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง



สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) ทุกเดือน  
 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาคคราม  
 คณะกรรมการกองทุน/สมาชิก

## ๖. แหล่งเงินทุนสวัสดิการชุมชน

ที่มาของทุนและกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคคราม

- ๑) มาจากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์
- ๒) มาจากการตัดกำไรสุทธิ ๑๐ % ของธนาคารชุมชนตำบลเขาคครามที่มาจากกำไรของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์
- ๓) มาจากผลกำไรสุทธิ ๑๐ % ของการจัดการผลิตและบริการที่อยู่ในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน
- ๔) มาจากการสมทบการสนับสนุนจากองค์การหรือองค์กรทั้งในรูปแบบตัวเงิน ทรัพยากรธรรมชาติ ผลิตผล เครื่องมือ ความรู้ และอื่น ๆ ทั้งนี้หากเกิดผลกำไรหลังหักค่าใช้จ่ายแล้วมีกำไร ให้สมทบเข้ากองทุนสวัสดิการชุมชน ๑๐ % ของผลกำไร

## ๗. การเงินและบัญชี

### การเก็บรักษาเงินกองทุน

- ๑) ทุนสวัสดิการชุมชนที่อยู่ในรูปแบบตัวเงินให้นำมาฝากธนาคารชุมชนตำบล
- ๒) ทุนสวัสดิการชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ ให้ร่วมกันดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ร่วมกันตามกติกาที่ร่วมกันวางไว้ของแต่ละกลุ่ม ทั้งช่วยกันบริหารจัดการและร่วมกันเรียนรู้ในลักษณะการเชื่อมโยงในรูปแบบขบวนการเครือข่าย
- ๓) เงินกองทุนสวัสดิการชุมชนให้นำมาใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้ต้องกันไว้ ๕๐ % ของเงินกองทุนทั้งหมดสำหรับการจ่ายกองทุนให้สมาชิก
- ๔) ให้จัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ของกองทุนไว้ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา

## ๘. การจัดสรรสวัสดิการจากเงินกองทุนสวัสดิการชุมชน

อาจกล่าวได้ว่า ตำบลเขาคครามมีการจัดสวัสดิการชุมชน ได้ชื่อว่า “เครือข่ายกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เพื่อพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนตำบลเขาคคราม” จัดสวัสดิการชุมชน ๘ ประเภท ได้แก่ กองทุนค่ารักษาพยาบาล กองทุนสวัสดิ์ชีวิต กองทุนเพื่อการศึกษา กองทุนบำนาญผู้สูงอายุ กองทุนพืชผักสวนครัว (เศรษฐกิจพอเพียง) กองทุนบำนาญกรรมการ กองทุนความเสี่ยง และกองทุนผู้นำส่วนกองทุนที่จัดเป็นค่าตอบแทนกรรมการตำบล (เศรษฐกิจพอเพียง) ยังไม่ได้ดำเนินการ ยังอยู่ระหว่างการศึกษา แต่กองทุนจะมีหลักฐานประกอบการขอรับกองทุน สิทธิและการคุ้มครอง ระเบียบ/ข้อบังคับ การพิจารณาที่แตกต่างกัน

ตารางแสดงประเภทของเงินทุนสวัสดิการชุมชน (เครือข่ายกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนตำบลเขาคราม)

ประเภทรูปแบบของกองทุนสวัสดิการ	หลักฐานประกอบการขอรับกองทุน	สิทธิและการคุ้มครอง	ระเบียบ/ข้อบังคับ การพิจารณา
๑.กองทุนค่ารักษาพยาบาล	๑.ใบเสร็จการเข้ารักษาพยาบาล ๒.วัน เดือน ปี สมัครสมาชิก ๓.ใบขอรับกองทุน	- สมาชิกออมทรัพย์ฯ อายุครบ ๑ ปี ๒๐๐ บาท อายุครบ ๒ ปี ๓๐๐ บาท อายุครบ ๓ ปี ๕๐๐ บาท และปีต่อไปให้เพิ่มปีละ ๒๐๐ บาท (จำนวนครั้ง/ปี พิจารณาจากยอดกองทุน)	๑. ขาดฝากสัจจะปีละไม่เกิน ๒ เดือน/ปี ๒. ขาดส่งคืนเงินยืมติดต่อกันไม่เกิน ๓ ครั้ง ๓. ไม่ค้ำประกันสมาชิกที่ทำผิดระเบียบ/ข้อบังคับกลุ่ม
๒.กองทุนสวัสดิการชีวิต	๑.ใบมรณะบัตร ๒.วัน เดือน ปี สมัครสมาชิก ๓.ใบขอรับกองทุน	- สมาชิกออมทรัพย์ฯ อายุครบ ๑ ปี ๓๐๐ บาท อายุครบ ๒ ปี ๕๐๐ บาท อายุครบ ๓ ปี ๗๐๐ บาท และปีต่อไปเพิ่มขึ้นปีละ ๓๐๐ บาท	๑. ขาดฝากสัจจะปีละไม่เกิน ๒ เดือน/ปี ๒. ขาดส่งคืนเงินยืมติดต่อกันไม่เกิน ๓ ครั้ง
๓. กองทุนเพื่อการศึกษา	๑.ใบสูติบัตร/ ใบรับรองการศึกษา ๒.วัน เดือน ปี สมัครสมาชิก ๓.ใบขอรับกองทุน	- เป็นสมาชิกออมทรัพย์ตั้งแต่เกิด (ลูกของสมาชิกสามารถเปิดบัญชีได้/หรือกลุ่มเปิดให้แล้วพ่อแม่ฝากต่อ) จนถึงสมาชิกที่ยังเรียนหนังสือไม่จบตามอายุสมาชิกครบ ๑ ปีขึ้นไป (การพิจารณาจากยอดกองทุน) - รับขวัญสมาชิกแรกเกิด ๕๐๐ บาท	๑. ขาดฝากสัจจะปีละไม่เกิน ๒ เดือน/ปี ๒. ขาดส่งคืนเงินยืมติดต่อกันไม่เกิน ๓ ครั้ง ๓. มีฐานะขาดโอกาส เรียนดี ไม่มีคนดูแลหรือตามพิจารณาอื่น ๔. กรรมการพิจารณาจากครู ๒ คน กรรมการการศึกษา ๒ คน กรรมการออมทรัพย์ ๓ คน ๕. พิจารณาจากระดับหมู่บ้าน/ตำบล
๔. กองทุนบำนาญผู้สูงอายุ	๑.บัตรประชาชน/ สำเนาทะเบียนบ้าน ๒.วัน เดือน ปี สมัครสมาชิก ๓.ใบขอรับกองทุน	๑.เป็นสมาชิกออมทรัพย์ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกแล้วครบ ๑ ปี (การพิจารณาจากยอดกองทุน) ๒.ผู้เป็นสมาชิกออมทรัพย์ในปี พ.ศ.๒๕๔๔ ได้รับบำนาญ ๓๐๐ บาทต่อคนต่อปี	๑. ขาดฝากสัจจะปีละไม่เกิน ๒ เดือน/ปี ๒. ขาดส่งคืนเงินยืมติดต่อกันไม่เกิน ๓ ครั้ง ๓. มีความเป็นอยู่ลำบาก ไม่สามารถหารายได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือผู้ดูแลมีความเป็นอยู่ไม่ดี ๔. การพิจารณาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ๒ คน อสม. ๒ คน คณะกรรมการออมทรัพย์ ๓ คน ๕. พิจารณาจากระดับหมู่บ้าน/ตำบล
๕. กองทุนพืชผักสวนครัว (เศรษฐกิจพอเพียง)	๑.รายการพืชผัก/ ลายเซ็นรับรอง คณะกรรมการ ๓	สมาชิกปลูกผักสวนครัวต้นละ ๕ บาท/๑ ชนิด และให้ชนิดละไม่เกิน ๕ ต้น	๑.สมาชิกในครอบครัวขาดฝากสัจจะปีละไม่เกิน ๒ เดือน ๒.ปลูกพืชผักสวนครัวด้วยปุ๋ยอินทรีย์

ประเภทรูปแบบของกองทุนสวัสดิการ	หลักฐานประกอบการขอรับกองทุน	สิทธิและการคุ้มครอง	ระเบียบ/ข้อบังคับ การพิจารณา
	คน ๒.ใบขอรับกองทุน		ปลอดภัยพิช
๖. กองทุนบำนาญ กรรมการ	ลายมือชื่อจากสมุด ลงทะเบียนในวันที่ ๑๕ ของทุกเดือน	คณะสภาผู้บริหารชุมชนตำบล เขาคราม *เสียชีวิต ๒,๐๐๐ บาท *ทุพพลภาพ ๒,๐๐๐ บาท/ปี *มีอายุครบการทำงาน ๕ ปี (พิจารณาจากยอดกองทุน)	๑.ประชุมทุกวันที่ ๑๐ ของทุกเดือน และขาดประชุมได้ปีละไม่เกิน ๒ ครั้ง (หากมีความจำเป็นแจ้งให้ ทราบ) ๒.รับผิดชอบงานในระดับตำบล
๗. กองทุนความเสี่ยง	๑.รายชื่อลูกหนี้ ๒.บัตรประจำตัว ประชาชนของ กรรมการ ๓.ใบเสร็จค่าน้ำมันรถ (ถ้ามี)	- ให้คณะกรรมการตำบล พิจารณาตามความเหมาะสม เป็นรายกรณี	ประชุมทุกวันที่ ๑๐ ของทุกเดือน
๘. ค่าตอบแทน กรรมการตำบล (เศรษฐกิจพอเพียง)	อยู่ระหว่างพิจารณา		
๙. กองทุนผู้นำ	๑.บัตรประจำตัว ประชาชนของ กรรมการ ๒.หลักฐานการรับรอง การทำงานของ กรรมการ	๑.มีอายุการทำงานครบ ๕ ปี ๒.อายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ ๓.จ่ายรายเดือน ๆ ละ ๓๐๐ บาท	ปฏิบัติตามระเบียบความรับผิดชอบ ในตำแหน่งหน้าที่

ที่มา : ธนาคารชุมชนตำบลเขาคราม, ๒๕๕๕

### สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม ได้แก่

- สมาชิกผู้ถือหุ้น หมายถึง สมาชิกที่เข้าร่วมกันถือหุ้นกลุ่มสัจจะออมทรัพย์แห่งนี้ด้วยการ  
ฝากเงินสัจจะสะสมรายเดือนและเงินสะสมพิเศษ
- เป็นผู้พำนัก หรือพักอาศัยในหมู่บ้าน เขตตำบลเขาครามเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหก  
เดือนก่อนการจัดตั้งกลุ่ม
- เป็นผู้มีนิสัยดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ สนใจจะเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม
- เป็นผู้ที่พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม

### สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

- สมาชิกมีสิทธิในความเป็นเจ้าของ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์แห่งนี้และมีหน้าที่ในการดูแล  
รักษาทรัพย์สินของกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน

๒. สมาชิกมีสิทธิเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของคณะกรรมการต่อ ที่ประชุม และมีหน้าที่ฝากเงินสัจจะสะสมทุกเดือน การเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี ตามที่คณะกรรมการกำหนด

๓. สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อ ร้องเรียนต่อประธานคณะกรรมการให้เปิดประชุมใหญ่วิสามัญได้ในเรื่องดังต่อไปนี้

๓.๑ เพื่อชักพอกการบริหารงานของคณะกรรมการ

๓.๒ เพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อบังคับของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

เมื่อประธานคณะกรรมการได้รับหนังสือแล้ว ให้เปิดการประชุมสามัญภายใน ๗ วัน นับจากวันที่ได้รับหนังสือ

๔. สมาชิกมีหน้าที่ปฏิบัติตามข้อบังคับอย่างเคร่งครัดและมีสิทธิที่จะได้รับการบริหาร การเรียนรู้และมีสิทธิรับสวัสดิการจากกลุ่มตามระเบียบข้อบังคับ

#### **การรับสมัครสมาชิกกองทุน**

๑. ผู้ที่มีความประสงค์สมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มฯ จะต้องยื่นใบสมัครตามแบบฟอร์มของกลุ่ม พร้อมเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้าจำนวน ๒๐ บาท โดยสมัครได้เมื่อก่อนเปิดรับสมัครสมาชิก

๒. เมื่อคณะกรรมการรับใบสมัครแล้ว จะพิจารณาโดยคณะกรรมการและที่ประชุมกลุ่มฯ โดยยึดหลักความเข้าใจและเห็นชอบในหลักการของกลุ่มฯ

#### **การเขียนใบสมัครสมาชิก**

สมาชิกต้องกรอกแบบฟอร์มและยื่นหลักฐานต่อกลุ่มฯ ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอเพื่อประโยชน์ของสมาชิกเอง

#### **การตั้งผู้รับผลประโยชน์**

๑. สมาชิกกลุ่มฯ จะต้องระบุผู้รับผลประโยชน์ในใบสมัคร

๒. เมื่อสมาชิกตายลง ผู้มีสิทธิรับผลประโยชน์ ตามข้อ ๑ ให้ยื่นคำขอสิทธิรับประโยชน์จากคณะกรรมการกลุ่มฯ

๓. หากผู้รับผลประโยชน์ไม่ยื่นคำขอสิทธิภายใน ๙๐ วัน ทรัพย์สินส่วนนี้ให้กลุ่ม มีมติให้เป็นอย่างอื่นได้

#### **การพ้นจากสมาชิกภาพ**

๑. ตาย

๒. ลาออก

๓. กลุ่มมีมติให้ออก เนื่องจากประพฤติเสื่อมเสียต่อกลุ่ม

๔. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้กลุ่มทราบ หรือนำทรัพย์สินของกลุ่มไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

๕. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือนหรือถูกศาลสั่งให้เป็นบุคคลไร้ความสามารถ ล้มละลาย หรือถูกจำคุก (ยกเว้นการกระทำด้วยเหตุสุดวิสัย)

๖. ผิดนัดชำระหนี้กลุ่มฯ หรือขาดฝากเงินสัจจะรายเดือน โดยมีการให้ออกแล้ว ๓ ครั้ง และไม่มีเหตุผลความจำเป็นอันสมควร

๗. มีลักษณะและคุณสมบัติไม่ตรงกับหมวดที่ ๓ ว่าด้วยสมาชิก

### การจ่ายคืนเมื่อพ้นสมาชิกภาพ

๑. ผู้ที่พ้นสมาชิกภาพ สามารถยื่นขอรับเงินสัจจะสะสม เงินสะสมพิเศษ คืนได้ ที่คณะกรรมการกลุ่มฯ
๒. ผู้ที่พ้นจากสมาชิกภาพต้องชำระหนี้สินต่างๆที่ตนมีผูกพันต่อกลุ่มฯ ก่อนพ้นจากสมาชิกภาพ โดยให้คณะกรรมการดำเนินการหักเงินเพื่อชำระหนี้ หรือชดเชยค่าเสียหายที่มีต่อกลุ่มได้
๓. ในกรณีที่ผู้พ้นจากสมาชิกภาพ มีภาระค้ำประกันต้องจัดการภาระค้ำประกันนั้นให้หมดด้วย
๔. ผู้ที่พ้นจากสมาชิกกลุ่มแล้ว ยื่นใบสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้อยู่ที่การพิจารณาของคณะกรรมการและที่ประชุมกลุ่มฯ

### การประชุมและวันทำการ

๑. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขาคราม จะทำงานในวันที่ ๔ หรือ ๕ ของทุกเดือนตามกำหนดแต่ละหมู่บ้าน เวลา ๑๒.๐๐ น. – ๑๕.๐๐ น. ณ ที่ทำการระดับหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน และจะสรุปผลการดำเนินงาน การรับฝากเงินสัจจะสะสมรายเดือน เงินสะสมพิเศษ การยืม การส่งเงินยืมของสมาชิก ค่าบำรุง ค่าปรับ รายรับ รายจ่ายประจำเดือน และการสรุปผลการดำเนินงานประจำเดือน

๒. คณะกรรมการบริหารกองทุนฯแต่ละหมู่บ้าน จะต้องรวบรวมข้อมูลการดำเนินงาน เพื่อรายงานในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ระดับตำบล ในวันที่ ๖ ของทุกเดือน เวลา ๑๑.๐๐ น. – ๑๓.๐๐ น. แล้วทำการถ่ายโอนเงินได้ทั้งตำบล หากมีเงินเหลือให้นำฝากธนาคาร เมื่อสรุปเสร็จจะต้องส่งให้คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบได้ตรวจความถูกต้องในทุกเดือน

๓. การประชุมใหญ่สามัญประจำปี คณะกรรมการบริหารจัดการให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีภายในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ของทุกปี พร้อมทั้งนำเรื่องดังต่อไปนี้ เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ คือ

- ๓.๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
- ๓.๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุมครั้งที่แล้ว
- ๓.๓ เรื่องผลการดำเนินการกิจการในรอบปีที่ผ่านมา
- ๓.๔ เรื่องที่ต้องการพิจารณา
- ๓.๕ เรื่องอื่น (ถ้ามี)

๔. การประชุมทุกรูปแบบต้องมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด จึงจะถือว่าครบองค์ประชุม

๕. การลงมติให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ (เสียงเกินครึ่งหนึ่งของสมาชิกที่เข้าประชุม) ถ้าเสียงเท่ากันให้ประธานที่ประชุม ออกเสียงชี้ขาด (สมาชิกคนหนึ่งออกเสียงได้หนึ่งเสียง)

### เงินทุนของกองทุน

รายได้ของกองทุนฯ มาจาก

- ๑) รายได้จากค่าธรรมเนียมค่าสมัครสมาชิก
- ๒) รายได้จากการถือหุ้น เงินฝากสัจจะ เงินฝากสะสมพิเศษ
- ๓) ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ ค่าตอบแทนเงินยืมของสมาชิก
- ๔) รายได้จากเงินสมทบ เงินอุดหนุน
- ๕) รายได้จากการทำวิสาหกิจของกลุ่ม/เครือข่าย
- ๖) รายได้อื่น ๆ

## เงินฝากของกองทุนฯ

เงินฝากของกองทุนฯ มี ๒ ประเภท

๑. เงินฝากสัจจะสะสมรายเดือน สมาชิกต้องฝากทุกเดือน รวมเป็นหุ้น หุ้นละ ๑๐ บาท สมาชิกฝากได้ไม่เกินห้าสิบล้าน แต่ต้องฝากเท่ากันทุกเดือนเป็นเวลา ๑ ปี จึงสามารถเปลี่ยนแปลงจำนวนหุ้นได้ การคิดค่าตอบแทนกลุ่ม คิดให้เมื่อสมาชิกฝากเงินติดต่อกันจนครบ ๖ เดือน ใน ๑ ปี

๒. เงินฝากสะสมพิเศษ คือ เงินฝากทั่วไป สมาชิกสามารถฝากได้ไม่จำกัดจำนวนเงินทั้ง ๒ ประเภทกลุ่มฯ คิดค่าตอบแทนให้ไม่น้อยกว่าธนาคารพาณิชย์ แต่ไม่เกินร้อยละ ๗ บาทต่อปี

๓. การฝากเงินสัจจะสะสมรายเดือน การฝากเงินสะสมพิเศษ สมาชิกมีความประสงค์ฝากเพื่อสะสมทรัพย์ รักษาทรัพย์ หรือฝากเพื่อทำธุรกิจก็ได้ กลุ่มจะจ่ายคืนเมื่อทวงถาม ไม่มีการกำหนดเงินปันผล แต่หากปันผลจะพิจารณาเมื่อมีการบริหารครบรอบ ๑ ปี

๔. การขาดเงินสัจจะ ๒ เดือน การถอนเงินสัจจะโดยไม่มีเหตุผลอันควรจะขาดสิทธิรับสวัสดิการจากกลุ่ม หากขาดฝากสัจจะ ๓ เดือน จะขาดสิทธิการยืม การค้าประกันเงินยืมและสิทธิอื่นๆจากกลุ่ม

## การเก็บรักษาเงิน

๑. เงินทุนของกองทุนฯ ต้องจัดการให้สมาชิกยืมทั้งหมด ยกเว้นเงินทุนสำรอง ไว้ใช้จ่ายในการดำเนินงานของกลุ่มจำนวนเงิน ๑๐ - ๑๕% ของเงินกลุ่มทั้งหมด หรือเงินทุนอื่น ๆ ที่ระเบียบกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

๒. หากเงินเหลือในแต่ละเดือน คณะกรรมการกลุ่มสามารถนำฝากธนาคารได้ แต่หากมีสมาชิกต้องการยืมในเดือนใดให้คณะกรรมการถอนเงินมาให้ทัน

๓. กรณีต้องฝากเงินให้คณะกรรมการ ๓ คน เป็นผู้ฝาก การเบิกถอนเงินให้ใช้จำนวน ๒ ใน ๓

๔. การนำเงินกลุ่มไปลงทุน การได้รับหรือจัดหาแหล่งเงินทุนจากแหล่งต่างๆมาเป็นทุนของกลุ่มต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกลุ่ม

## การรับฝากเงิน เงินยืม และค่าตอบแทน

๑. กองทุนฯ จะเปิดให้สมาชิก ฝากเงิน ยืมเงิน และส่งคืนเงินยืมค่าบำรุง ค่าปรับ รับเงินปันผล ในวันที่ทำการ ประจำเดือนทุกเดือน โดยให้คณะกรรมการระดับหมู่บ้าน ดำเนินการให้เสร็จสิ้นในวันนั้นเลย แล้วนำข้อมูลแต่ละเดือนส่งกองทุนฯ ระดับตำบล ส่วนการถอนเงิน การถอนหุ้น การลาออกจากสมาชิกกลุ่ม สามารถทำได้โดยให้ติดต่อกับคณะกรรมการกลุ่มในวันทำการทุกเดือนเช่นเดียวกัน

๒. การให้บริการเงินยืมแก่สมาชิก จะพิจารณาจากโครงการที่สมาชิกเสนอและปฏิบัติไปตามระเบียบ ข้อบังคับ โดยคิดค่าตอบแทน ในอัตราร้อยละ ๑..๒๕ บาทต่อเดือน โดยต้องส่งค่าบำรุงทุกเดือนและยืมได้ไม่เกิน ๑ ปี หากมากกว่านั้นให้อยู่ที่ดุลยพินิจของคณะกรรมการ

๓. การยืมเงิน ผู้ยืมต้องกรอกแบบฟอร์มตามที่กลุ่มกำหนดและส่งให้คณะกรรมการกลุ่มแต่ละหมู่บ้านก่อนวันทำการ ๑ วัน โดยรับแบบฟอร์มเงินยืมได้ที่คณะกรรมการประจำแต่ละหมู่บ้าน

๔. ผู้ยืมเงิน จะต้องระบุงการชำระเงินคืนและเงินค่าตอบแทนในแบบฟอร์มเงินยืม เพื่อเป็นข้อตกลงต่อกลุ่ม และใน ๑ ครอบครั้ว สามารถยืมได้ ๒ คน แต่ไม่เกิน ๓ คน อยู่ที่มีการพิจารณาของคณะกรรมการ

๕. การยืมเงิน สมาชิกสามารถทำโครงการยื่น เพื่อขอยืมเงินต่อคณะกรรมการกลุ่มเพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมดังต่อไปนี้

๕.๑ การพัฒนาอาชีพ

๕.๒ การสร้างงานเพื่อเพิ่มรายได้

๕.๓ การรวมกลุ่ม/เครือข่าย เพื่อสร้างวิสาหกิจชุมชน

๕.๔ บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน เช่น การศึกษา ค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ

๕.๕ อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นควรพิจารณา

๖. การอนุมัติเงินยืม สมาชิกที่ประสงค์จะขอยืมเงินกลุ่ม จะต้องจัดทำเป็นโครงการเพื่อขอยืมเงินจากคณะกรรมการกลุ่ม โดยระบุวัตถุประสงค์ในการยืมเงินอย่างชัดเจน และมีการกรอกแบบฟอร์มที่ถูกต้องครบถ้วน

๗. การทำสัญญา เงินยืมทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกลุ่มตามแบบและเงื่อนไขที่กลุ่มกำหนด หากสมาชิกทำผิดข้อตกลงให้ออกใบเตือนแก่ผู้ค้ำประกัน

๘. ใบเตือน กลุ่มจะออกใบเตือนให้แก่ผู้ค้ำประกัน ๓ ครั้ง หากผู้ที่ยืมเงินไม่มาติดต่อกับกลุ่มฯ ให้คณะกรรมการหักเงินฝากผู้ค้ำประกัน เว้นแต่มีการตกลงกันเป็นอย่างอื่น

#### **หลักประกันการควบคุมเงินยืมและเรียกคืนเงินกู้**

๑. วงเงินยืม ถ้าเป็นเงินทุนของกลุ่มที่ได้จากเงินฝากทุกประเภทของสมาชิก ต้องมีสมาชิกค้ำประกันตามที่กลุ่มกำหนด หรือประกันด้วยเงินฝากทุกประเภทที่ฝากไว้กับกลุ่ม หรืออาจใช้หลักการอื่นอยู่ที่การพิจารณาของคณะกรรมการกลุ่ม

๒. เงินทุนจากแหล่งอื่น สมาชิกสามารถยืมได้ในวงเงินไม่เกิน หนึ่งหมื่น-สองหมื่นบาท ถ้าต้องการยืมมากกว่านั้น ต้องให้สมาชิกกลุ่มร่วมพิจารณาด้วย แต่สมาชิกยืมได้รายหนึ่งไม่เกินห้าหมื่นบาท โดยมีสมาชิกค้ำประกันอย่างน้อย หกคน หรือตามที่กลุ่มกำหนด

๓. การชำระเงินยืม ให้ผู้ยืมส่งคืนภายในหนึ่งปี ส่วนเงินยืมตามที่คณะกรรมการเห็นควรพิจารณาให้ผู้ยืมส่งคืนเงินยืมภายในระยะเวลาไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวัน หากนานกว่านั้นให้อยู่มีการพิจารณาของคณะกรรมการ

๔. การเรียกคืนเงินยืม ให้ถือปฏิบัติตามสัญญาที่ระบุไว้โดยเคร่งครัด โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้รับผิดชอบ และต้องรายงานข้อมูลตำบลทุกเดือน

๕. การผ่อนผันส่งเงินยืม กรรมการสามารถผ่อนผันตามเหตุและผลในแต่ละกรณีได้ แต่ไม่เกิน ๓ เดือน การผ่อนผันให้ผ่อนผันเงินต้นเท่านั้น แต่ต้องเสียค่าบำรุงทุกครั้ง มิฉะนั้นต้องเสียค่าบำรุงเพิ่ม (ค่าปรับ) ๑๐ บาท ต่อเดือน จนกว่าจะมีการผ่อนชำระหมด

๖. กรณีเรียกเงินคืนจากผู้ยืม พร้อมค่าตอบแทนไม่ได้ หลังจากให้ระยะเวลาผ่อนผันสมควรแล้ว ให้กรรมการหักจากเงินฝากของสมาชิก หากเงินยังไม่พอ ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบ ชำระแทนผู้ยืมในส่วนที่ยังขาดอยู่ รวมทั้งผู้ให้การรับรองด้วย เว้นแต่ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการ

๗. เมื่อไม่สามารถดำเนินการใดๆได้ ให้คณะกรรมการกลุ่มนำเรื่องยื่นต่อศาล เพื่อเรียกเงินคืนพร้อมค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วย

๘. หากมีปัญหาในภาคปฏิบัติงานใดๆ นอกเหนือจากที่ระบียบกำหนดไว้ ให้นำเรื่องเข้าที่ประชุมคณะกรรมการระดับตำบลพิจารณา แล้วให้ทำเป็นประกาศเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป



## ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - นามสกุล

นายกิตติ

ทวีทรัพย์

วุฒิการศึกษา

๒๕๓๒

สังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๒๕๕๖

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประสบการณ์การรับราชการ

- นักสังคมสงเคราะห์ สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดพังงา/สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดพังงา
- หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคมจังหวัดพังงา
- หัวหน้าฝ่ายกิจการภาคเอกชน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพังงา
- หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป
- หัวหน้ากลุ่มการพัฒนาสังคม
- หัวหน้ากลุ่มนโยบายและวิชาการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกระบี่
- หัวหน้ากลุ่มสวัสดิการสังคมและพิทักษ์คุ้มครองสิทธิ
- หัวหน้ากลุ่มการพัฒนาสังคม
- ผู้อำนวยการสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็กจังหวัดชลบุรี
- ผู้อำนวยการและศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ ๖๖ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองฯ นิคมสร้างตนเองขุนทะเล จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ ๖๖ จังหวัดสุราษฎร์ธานี  
และ ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองขุนทะเล จังหวัดสุราษฎร์ธานี